

Akoalimbo (Dee soni dee Masa Jesosi tja ko a limbo da Johanisi)

Wan wöutu a fesi

Söö dee sëmbë, wë di lasiti pisi u di Gadu Buku aki, nöö Johanisi hën sikifi ën di a ko gaan sëmbë. Nöö kumafa u bi taki a dee oto pisi u di Buku aki kaa, Johanisi bi dë wan u dee tuwalufu sëmbë dee Masa Jesosi bi pii tei a oto sëmbë dendlu fu de waka næen baka, nöö hën de ko dee gaan tjabukama u Masa Jesosi de kai Apösatu. Nöö di ten Johanisi mbei di pampia aki nöö a bi dë a wan paati a ze mindi. De bi tjëen go disa ala faa tja sitaafu fu di a ta waka ta paaja di buka u Masa Jesosi hedi.

Nöö di pampia aki ta taki u wanlö soni Masa Jesosi bi tja ko a limbo da Johanisi a di ten di a bi dë a di paati. Dee soni aki bi dë tjubitjubi soni da libisëmbë, ma Johanisi ko si de ku ën seei wojo kuma sunjan ma na sunjan. Biga tuutuu soni de dë, nöö de ta taki u wanlö soni bi pasa kaa, ku dee ta pasa a di ten u Johanisi dë, ku dee o ko pasa a bakaten. Ma nöö so u de taki a wödu fasi.

Nöö dee soni Johanisi konda aki, a konda de da dee sëmbë u Masa Jesosi dee bi ta miti makandi a sëbën köndë a di ten dë, faa da de kötöhati ku degihati u de musu hoi go dou. Biga sëmbë bi ta sitaafu de gaanfa seei fu di de ta biibi a Masa Jesosi liba.

Nöö te joo lesi di pisi u Gadu Buku aki, nöö joo si sömëni soni næen di o taanga u fusutan. Ma te i lesi ën te i kaba nöö joo ko si gbegedee taa Masa Gaangadu ku di Miii feën di de ta kai di Sikafu Mii a di pampia aki, nöö de da kaba Winima a mundu u teego. Nöö te i nama ku de, nöö i seei o dë winima tu.

Aki di pampia seti.

1 Wë dee sëmbë, mi Johanisi ta sikifi di pampia aki da unu e. Nöö dee soni mi o sikifi aki, nöö de dë wanlö soni dee Jesosi Keesitu tja ko a limbo da u dee sëmbë ta dini

ën. Masa Gaangadu seei da Masa Jesosi de, faa musu mbei u ko sabi de. Nöö fa woo taki de aki, nöö abiti möön nöö de o ko pasa e.

Nöö a di fasi aki Masa Jesosi mbei u ko sabi de. A manda wan basia feën köndë ko a mi Johanisi

ko lei mi de, fu di mi dë futuboi fëen.² Nöö fa mi ta sikifi dee soni aki, nöö de tuu mi jei ku miseei jesi, mi si de ku miseei wojo. A Gadu seei de kumutu, nöö de ta lei u soni u Jesosi Keesitu.³ Nöö fëen mbei ee hën wan sëmbë i tei dee fan u Gadu aki ta lesi, nöö Masa Gadu o mbei i feni bunu e. Söseei tu, ee wan sëmbë i ta haika de te i tei de buta a i hati ta libi ku de, nöö Gadu o mbei i feni bunu tu. Biga abiti möön nöö de o ko pasa.

**Aki Johanisi ta manda odi da
dee sëmbë u Masa Jesosi dee
dë a sëbën köndë u Asia.**

⁴Söö. Wë mi Johanisi ta sikifi di pampia aki manda da dee sëmbë u Masa Jesosi dee ta miti makandi a sëbën köndë u Asia.

Dee sëmbë o, fa Masa Gadu sai dë, nöö a bi dë kaa te kisi di ten di u dë aki, nöö a o dë u nöömö tu. Nöö hën wë musu dë ku unu ku en bunuhati. A musu mbei un feni böö, hën ku di Akaa fëen tuu. Fa di Akaa u Masa Gadu sai dë, a dë telutelu a hii fasi e, soni seei an makei en. Nöö a dë leti a Gadu fesi dë ka a dë sindosindo a di könubangi fëen. Nöö a musu dë ku unu tu,⁵ hën ku Jesosi Keesitu di bi konda dee soni u Gadu gbelingbelin da u.

Fa i si Masa Jesosi sai naandë, dee sëmbë, hën wë da di fosu sëmbë di dëdë weki fu an dëdë möön. Hën da di Sëmbë di abi taki a hii dee könu dee dë a goonliba aki tuu. Nöö hën wë lobi u sö tee a dëdë tuwëen buuu a goon paka

puu u a hogi du basu.⁶ A mbei u ko dë sëmbë a di könu tii fëen dendu, nöö hën a buta u ko mindima fuu sa ta tja libisëmbë ko a Gadu fesi. A buta u fuu sa ta dini Masa Gadu di da hën Tata ku di Gadu fëen tu. Wë nöö dee sëmbë, a musu kisi gafa ku hii kaakiti hiniwanten fu teego. A tan sö.

⁷ Nöö un luku ala e.
A dë a dee bundji dendu a liba ala ta saka ta ko.

Nöö hii sëmbë wojo tuu o si en, te dou ku dee sëmbë dee bi manda sëmbë u de pekëen ku peegu a di lakpa pau.

De tuu o si en.
Nöö fa de o si en dë, nöö hii dee nasiön sëmbë u goonliba tuu o ta bai ta këe fëen hedi.
Leti fa u taki en dë, nöö sö a o dë e.

⁸Masa Gadu hën taki sö, dee sëmbë. Hën a taa: “Mi da di kaba fosu wan ku di kaba lasiti wan u hii soni.^a Mi bi dë kaa nöö mi dë fa u dë aki nöö mi o dë u nöömö tu. A mi hii kaakiti u mundu dë.” Sö Masa Gadu taki.

**Aki Masa Jesosi tjëen
seei ko lei Johanisi.**

⁹Wë nöö kumafa mi bi taki kaa, nöö mi Johanisi ta sikifi di pampia aki. Nöö mi dë wan sëmbë u Masa Jesosi leti kuma unu seei. Mi ta tja gaan sitaafu fëen hedi, leti kumafa unu seei ta tja tu. Nöö mi dë leti a di Njunjun Tii u Gadu dendu kuma unu tu, nöö Gadu ta da mi degihiati fu mi hoi go dou leti kumafa i si a ta da unu en tu.

a 1:8 Aki taa: “Mi da di A ku di Z.”

Nöö dee soni i si mi o taki aki, nøö mi si de a di paati de ta kai Patimosi di dë a ze mindi. De tja mi ko tjökö a di paati aki fu di de an kë u mi musu ta konda dee wöutu Masa Gadu da sëmbë nøö de an kë u mi taki dee soni u Masa Jesosi dee mi sabi. Hën mbei de tja mi ko tuwë disa aki.

¹⁰Nöö di daka di mi si dee soni aki, nøö a bi dë di daka u Masa Gadu. Di juu dë, nøö di Akaa u Gadu bi dë a mi liba hebi, nøö te fu mi mëni, hën mi jei wan töngö leti kuma afematatu ta piki seei limbolimbo. ¹¹A taki da mi taa: "Dee soni dee joo si aki, nøö de tuu i musu sikifi buta a pampia e, nøö i musu manda di pampia go da dee sëmbë u mi dee ta miti makandi a mi në a sëbën köndë u Asia. Nöö dee disi da dee köndë: Efeise, Similina, Peegamu, Tiatila, ku Saadisi, Filadelifia, ku Laodisea. A dee köndë dë tuu i musu manda di pampia go e."

¹²Wë nøö fa mi jei di fan naandë, hën mi bia luku ee ambë da di sëmbë ta fan ku mi naandë. Nöö hën mi si sëbën soni kuma goutu tamundu faja, ¹³nöö leti a de mindi dë mi si wan Sëmbë kuma libisëmbë ma a tooka. Nöö a bisi wan gaan langa djapona sö ta kai næen futu u goon ala zëë. Nöö a dë ku wan goutu banti næen hati. Nöö sö wan Sëmbë mi si dë e, dee sëmbë. ¹⁴Fa mi si en dë, di uwii fëen hedì dë wetiweti faan sö kuma maaun, nøö wojo fëen ta sëndë kuma te faja ta kisi gililili sö. ¹⁵Nöö futu fëen dë limbolimbo gbegedee kuma köpö di de bi buta a faja jö

puu hii sundju te a fika di köpö wanwan njënjen.

Nöö fa a ta fan dë, nøö töngö fëen ta giinta leti kuma wan gaan dan. ¹⁶Nöö di mi luku næen leti maun së, nøö hën mi si sëbën teeja næen maun. Nöö wan saapusaapu ufangi di de maa a de tu së tuu ta kumutu næen buka. Nöö fesi fëen ta koti faja leti kuma tuwalufu juu sonu, sö a ta sëndë tjika.

Sö wan Sëmbë mi si a dee goutu tamundu mindi e, dee sëmbë.

¹⁷Nöö fa mi si en dë, hën mi tombi kai gbolou a goon næen fesi dë, leti kuma mi dëdë. Fëeëe nøö mi fëeëe sö. Ma nøö hën a tëndë di leti së maun fëen ko buta a mi liba, hën a taa: "Na fëeëe sö e. Mi wë da di seti ku di kaba u hii soni. ¹⁸Fa i si mi dë aki, nøö mi da di Sëmbë di o libi fu teego. Biga mi bi dëdë tuu, ma luku, mi toona weki baka. Nöö hën mbei mi abi dee söötö u dëdë ku dëdë köndë tuu. ¹⁹Nöö dee soni joo si aki, nøö de tuu i musu sikifi e, dee ta pasa a di ten aki, ku dee o pasa a bakaten tuu.

²⁰"Nöö haika e, andi dee goutu tamundu ku dee teeja a mi leti së maun aki kë taki. Dee sëbën teeja aki, nøö de da dee tiima fu dee sëmbë u mi dee ta miti makandi a dee sëbën köndë u Asia mi kai dë. Nöö dee goutu tamundu aki, de da dee sëmbë u mi seei dee ta miti makandi a dee lö köndë dë."

Sö wë di Sëmbë di mi si dë taki da mi e.

**Aki Masa Jesosi ta fan ku
dee sëmbë fëen a Efeise.**

2 Hën di Sëmbë toona fan ku mi möön, a taa: "Söö. Awaa mi kë

fan ku di sëmbë di ta tii dee sëmbë u mi a di kondë de kai Efeise. Mi kë fii sikifi dëen taa:

Mi di Sëmbë di ta fan aki, Mi wë ta hoi dee sëbën teeja a mi leti maun. Mi da di Sëmbë ta waka ta lomboto a dee sëbën goutu tamundu faja mindi „ta wegi soni ta luku“. Nöö missei wë ta fan di fan aki.

²Nöö mi taki e, taa mi ta si hii dee bunu sondi dee un ta du, kumafa un ta biingga tjika dë. Nöö mi si taa un ta hoi go dou söndö lasi hati. Mi sabi taa wan ta kë ta si takulibima a wojo seei. Nöö mi si taa un wegi dee sëmbë luku dee ta ko a unu kuma tjabukama u mi, nöö un ko si taa de dë ganjansëmbëma. ³Nöö mi si fa un ta hoi pasensi go dou a dee fuka ta miti unu fu di un nama ku mi hedi. Wan ta hai baka disa mi möönsö. Hii dee bunu soni dë tuu mi ta si e.

⁴Ma nöö mi si wan fötu a unu eti di an bunu da mi seei. Hën da wan ta lobi mi kumafa un bi lobi mi a fesi möön. Di lobi fuunu ko booko saka. ⁵Wë nöö un wegi luku fa un bi dë fajafaja a fesi, ku fa un ko dë fa u dë aki. Nöö mi taki e, un bia unu libi, be un toona libi kumafa un bi ta libi a fesi. Biga ee nasö, nöö mi o ko puu di goutu tamundu fuunu næen kamian e.

⁶Ma fa mi taki aki seei, ma wan oto bunu pisi dë a di libi fuunu möön. Hën da un ta buuse dee soni dee sëmbë u di feleniki de kai Nikolaiti ta du, leti kumafa missei ta buuse de tu.

⁷Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesi næen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta taki da dee sëmbë u mi a dee kondëkondë. Nöö ee wan sëmbë i wini dee soni ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kë, nöö di sëmbë dë i dë bunu e. Biga mi o da i pasi fii njan di fuuta u di pau di de ta kai di Pau u di Libi u Teego. Nöö di pau i si dë, a dë leti a di waiti kamian u Gadu dendum de kai Paladëisi.

Hën di soni dë wë mi bi kë taki da dee sëmbë u mi a Efeise e.”

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë feën a Similina.

⁸“Söö. Nöö awaa mi kë fan ku di sëmbë di ta tii dee sëmbë u mi a di kondë de kai Similina. I musu sikifi dëen taa:

Mi, di Sëmbë i si ta fan aki, nöö mi da di fosu wan ku di lasiti wan u mundu. Mi bi dëdë tuu, ma nöö mi toona weki baka, nöö mi ta fan di fan aki.

⁹Wë nöö mi taki e, taa mi sabi dee gaan fuka dee un ta abi, ku dee sitaafu dee un ta tja. Mi sabi fa un ta pena tjika a di goonliba aki, ma a Gadu ala nöö un abi gudu te a hia e. Nöö mi sabi fa dee Dju sëmbë ta kosi unu ta tja unu næ ta poi a kondë. Fa de ta du dë, de ta mbei deseei taa de da dee sëmbë u Gadu apaiti, ma nöö wan piki e. Sëmbë u di didibi seei de dë.

¹⁰Nöö mi taki e, taa wan musu feëe dee sitaafu dee o ko a unu. Biga di didibi sa buta so fuunu un go a dunguwosu faa pooba unu

luku unfa un dë ku mi tjika, nöö woon kisi sitaafu fu wan sati ten sö. Nöö a o hebi da unu fuun tjai tuu, ma nöö un musu ta a' futoou a mi nööömö. Ee a dë fii dëdë seei, ma be un tei ën nöö, nöö woon wini wan gaan paima a mi, hën da di libi u teego. Nöö sö mi taki da unu e, dee sëmbë.

¹¹Nöö di sëmbë di abi jesí nëen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta taki da dee sëmbë u mi a dee köndëköndë. Nöö ee wan sëmbë i wini dee soni ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kë, nöö di sëmbë dë i dë bunu e. Biga ja o dëdë di dëdë di ta paati libisëmbë ku Gadu fu teego.

Hën di soni dë wë mi bi kë taki da dee sëmbë u mi a Similina.”

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë feën a Peegamu.

¹²“Söö. Awaa mi o fan ku di tiima u dee sëmbë u mi a di köndë de kai Peegamu. I musu sikifi dëen taa:

Mi, di Sëmbë ta fan aki, mi da di Sëmbë te mi ta fan nöö a dë kuma wan ufangi di dë maamaa a de tu së buka feën tuu, sö dee wöutu u mi abi kaakiti tjika. Nöö mi wë ta fan di fan aki.

¹³Nöö mi taki e, taa mi ta si di köndë ka un ta libi naandë taa di didibi seei hën ta libi leti dë tu ta tii ën. Ma fa a dë feën sindosindo nëen könubangi dë seei, ma un dë gingin a mi së eti. Biga di de kii Antipasi, di sëmbë di bi ta konda sondi u mi a sö wan futoou fasi dë, nöö un si ma wan disa mi u biibi möönsö.

¹⁴Ma nöö mi si wanlö fötu a unu e, di na bunu da mi seei. Biga sëmbë dë leti a unu mindi dë ta tei di hogi lei u di fesiten lukuma de kai Biliam. Fa Biliam bi sai dë, hën bi da Könu Balaki hogi lai unfa a sa du kisi dee Isaëli sëmbë u mi poi kaba a sösö. Biga a taki dëen taa te dee sëmbë u Balaki o tuwë njanjan da dee gadu u de, nöö de musu kai dee Isaëli sëmbë tja ko a de dendu be de njan ku de makandi. Nöö naandë de o kisi de puu a dee wëti u Gadu te dou a di së u manu ku mujëe soni tuu. Sö wan hogi lai Biliam da Könu Balaki. Nöö sëmbë dë leti a unu dendu naandë ta da dee lö lai dë eti e.

¹⁵Nöö söseei tu, sëmbë dë leti a unu dendu dë ta lei sëmbë dee poipoi lei u dee Nikolaiti sëmbë ta puu de a Gadu së. ¹⁶Wë nöö mi taki e, taa un musu bia kumutu a dee sondi naandë. Ma ee nasö, abiti möön mi o ko a unu ko feti ku dee sëmbë dë ku di ufangi di dë a mi buka aki.

¹⁷Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesí nëen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta taki da dee sëmbë u mi a dee köndëköndë e. Nöö ee wan sëmbë i wini dee sondi ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kë, nöö di sëmbë dë mi o da di njanjan u Gadu de kai ‘mana’ di dë tjubitjubi da oto sëmbë. Nöö mi o da di sëmbë dë wan wetiweti sitonu faan tu, ku wan njunjun në sikifisikifi nëen. Nöö di sëmbë di o kisi ën dë, hën nöö o sabi andi di në dë kë taki.

Hën di soni dë wë mi bi kë taki da dee sëmbë u mi a Peegamu.”

**Aki Masa Jesosi ta fan ku
dee sëmbë fëen a Tiatila.**

¹⁸“Söö. Wë nöö awaa mi kë fan ku di tiima u dee sëmbë u mi a di köndë de kai Tiatila naandë. I musu sikifi dëen taa:

Mi di sëmbë ta fan aki, mi da di Mii u Gadu seei di abi wojo kuma faja ta kisi gililii. Mi wë da di sëmbë abi di futu ta sëndë kuma köpö felu njëinjëin, nöö mi wë ta manda di buka aki da unu.

¹⁹Nöö mi taki e, mi sabi hii dee bunu dee un ta du a Tiatila ala. Mi sabi di gaan lobi fuunu tu. Mi sabi fa un ta biibi Gadu tjika. Mi sabi fa un ta dini oto sëmbë ta heepi de. Nöö mi sabi fa un ta tai hati ta biibi Gadu tu. Wan hai baka möönsö. Mi sabi taa un ta du bumbuu soni gaanfa möön leki fa un bi du a fesi. Dee soni naandë tuu mi sabi e.

²⁰Ma nöö fa mi fan dë seei, ma un abi wan fötua a mi eti. Hën da un ta disa pasi da di hogi mujëe de kai Isebeli faa musu ta kai mi né taa mi dëen buka faa tja ko da unu. Un ta disëen faa musu go dou ku dee poipoi lei fëen. Nöö a ta hai dee futuboi u mi baka u de libi sömëni fanafiti libi a di së u manu ku mujëe. A ta buta unu fuun njan di njanjan de ta tuwë da dee gadu u de dë. Sö wanlö hogi di mujëe dë ta du e.

²¹Wë nöö fa i si a ta du èn dë, nöö mi dëen ten longi tjika faa bi musu bia disa di jajo libi fëen naandë, ma an kë jei möönsö.

²²Wë nöö fu di a bi lobi u dë a bedi kaa, nöö mi o manda wan hebi siki ko néen, be a fika a bedi u kooo. Nöö dee sëmbë ku èn bi ta libi dee lö libi dë, nöö mi o mbei de kisi gaan hebi sitaafu te tjika de, ee de an bia disa dee hogilibi u de naandë. ²³Dee sëmbë dee abi di wan hati kuma hën, de tuu mi o kii puu naandë e.

Nöö te mi du sö kaa, nöö hii dee oto sëmbë u mi dee ta miti a dee köndéköndë tuu o ko sabi taa mi da di Sëmbë di ta wegi libisëmbë hatiböö ku de pakisei tuu ta luku. Nöö mi o paka hiniwan sëmbë leti kumafa i bi libi. Nöö sö mi taki e.

²⁴Ma nöö mi abi wan oto buka fii da dee otowan u mi dë, dee an ta piki di poipoi lei u di mujëe naandë möönsö. Fa un sai dë, dee sëmbë, nöö un dë bunu e. Biga wan go lei dee lö köni u Saatan dë möönsö, dee de ta gafa ta kai gaan tjubitjubi köni. Nöö fëen mbei ma o buta na wan oto hebi a unu liba möönsö, ²⁵möön leki fuun hoi unu seei a dee soni un abi naandë kaa go dou nöömö, u te mi toona ko.

²⁶Nöö mi taki e, taa ee wan sëmbë wini dee soni dee ta tapa pasi dëen nöö a ta hoi go dou ku dee soni dee mi ta mandëen faa du, nöö di sëmbë naandë hën mi o da taki a dee nasiönnasiön u goonliba palalaa te dou. ²⁷Nöö leti kumafa mi Tata da mi taki, nöö söseei mi o toona da di sëmbë dë taki tu. Biga di Buku bi taki taa:

A o ta ko a de liba ku gaan kaakiti seei,

kuma te i naki wan doti paabi
ku felu kodjo gboo booko
pisipisi.

Sö di Buku taki e. Nöö sö wan kaakiti mi o da dee lö sëmbë dë tu.²⁸ Nöö di paima di mi o da de, a o dë wan gaan waiti soni limbolimbo kuma di gaan mamate teeja di ta tja didia ko.

²⁹ Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesí næen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta taki da dee sëmbë u mi a dee köndékondë e.

Sö wë mi bi kë taki da dee sëmbë u mi a Tiatila.” So Masa Jesosi fan ku mi.

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë fëen a Saadisi.

3 Hën Masa Jesosi fan möön, a taa: “Wë nöö awaa mi o fan ku di sëmbë ta tii dee sëmbë u mi dee ta miti makandi a di köndë de kai Saadisi. I musu sikifi dëen taa:

Mi di sëmbë ta fan aki, mi abi di Akaa u Gadu di dë telutelu söndö fötu a hii fasi fëen. Mi wë ta hoi dee sëbën teeja a mi maun denu, nöö mi ta fan ku unu aki.

Nöö mi taki e, taa mi sabi dee soni dee un ta du ala, nöö mi si fa un abi næ a hii dee köndékondë taa un dë seei kendikendi a di së u Masa Gadu soni. Sö næ fuunu paaja. Ma mii sa piki unu taa wan dë sö seei e!² Nöö un musu weki hopo seeka di bumbuu libi fuunu pikiwan di fika da unu dë eti, bifö a kaba a sösö. Biga ma si di libi fuunu seei taa a dë ku telu a Gadu fesi e, kwetikweti.³ Un musu toona pakisei dee soni de bi

konda da unu a fesi, nöö un bia toona piki de baka. Ma ee nasö, mi o ko a unu leti kuma wan fufuuma ta ko a wan juu di wan o mëni, „nöö mi o kuutu unu seei..”

⁴ Ma nöö fa i si mi taki dë seei, ma mi sabi taa un abi wantu sëmbë a unu denu eti, libi u de dë seei gbelingbelin. Nöö dee lö pei sëmbë dë, mi ku de o ta waka makandi ku weti koosu a sinkii faan. Biga sö de libi fiti.

⁵ Nöö ee wan sëmbë i wini dee soni ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kë, nöö di sëmbë dë i seei o ko feni di lö bisi dë tu. Nöö ma o kaabu i næ puu möönsö a di Buku ka dee sëmbë næ dë sikifisikifi dee o feni di libi u teego e. Ma mi o kai di sëmbë dë næ a mi Tata ku dee basia fëen köndë tuu fesi, taa mi ku en nama.

⁶ Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesí næen bandjajesi u jei soni, nöö be a haika andi di Akaa u Gadu ta konda da dee sëmbë u mi dee dë a dee köndékondë e. Sö wë mi bi kë taki da dee sëmbë u mi a Saadisi.”

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë fëen a Filadelifia.

⁷ Hën Masa Jesosi toona fan möön, a taa: “Wë nöö awaa mi o fan ku di sëmbë ta tii dee sëmbë u mi a Filadelifia. I musu sikifi dëen taa:

Mi di Sëmbë ta fan aki, mi dë apaiti da Gadu tuutuu nöö na wan piki ganjan seei dë a mi. Nöö mi wë abi di söötö a mi maun fu mi sa jabi di döö go sindo a di könubangi u Könu Dafiti. Nöö te i si mi jabi wan döö, nöö na wan

sëmbë o sa tapëen e, nöö te mi tapa wan döö na wan sëmbë o sa jabi én tu. Nöö mi wë ta fan di fan aki.

⁸Nöö mi taki e, taa mi sabi di libi fuunu fa un ta libi naandë. Nöö mi jabi wan döö a unu fesi di na wan sëmbë sa tapa e. Biga mi sabi taa a libisëmbë wojo, nöö wan abi wan bëtë kaakiti, ma mi ta wai ku unu. Biga dee soni u mi un bi jei, nöö un ta hoi de nöömöö. Na wan daka un hai baka disa mi möönsö.

⁹Nöö fa dee Dju sëmbë dë a unu ala ta sösö unu ta mbei de seei kuma de da dee bumbuu sëmbë u Gadu apaiti dë, ma nöö na sö de dë a Gadu wojo e. Fa i si de sai dë, mindisonima de dë, didibi seei de dë. Nöö mi o mbei de ko sakai a goon a unu fesi wan daka nöömöö piki taa unu wë mi bi lobitei ko sëmbë u mi apaiti.

¹⁰Nöö fu di un bi hoi dou ku pasensi kumafa mi bi manda unu, nöö feën mbei mi o tjubi unu fu di sitaafu di o ko a hii goonliba an musu kisi unu. Mi o tjubi unu da di lö tesi dë.

¹¹Nöö un haika e, dee sëmbë. Abiti möön mi o ko. Nöö be un hoi go dou a dee soni dee un ta piki naandë kaa, be na wan sëmbë musu ganjan unu kisi te un lasi di hei di dë fuun kisi a bakaten.

¹²Nöö ee wan sëmbë i wini dee sondi ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kë, nöö di sëmbë dë mi o tei buta kuma posu a di Wosu u Masa Gadu, di dë di Gadu u mi tu. Sö a o dë gingin tjika, te na wan daka

seei de o sa puu én dë möönsö. Nöö mi o sikifi dii në buta nëen. Wan u dee në o dë di në u Masa Gadu. Wan u de o dë di njunjun në u misseei. Wan u de o dë di në u di köndë u mi di o kumutu a Gadu a liba ala bazia ko a goon, hën da di Njunjun Jelusalen. De dii në dë tuu mi o sikifi a dee lö sëmbë dë, „be sëmbë sabi taa de da sëmbë u mi tuutuu.“

¹³Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesi nëen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta konda da dee sëmbë u mi a dee köndëköndë e.

Nöö sö mi bi kë taki da dee sëmbë u mi a Filadelifia.”

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë feën a Laodisea.

¹⁴“Nöö awaa mi o fan ku di sëmbë ta tii dee sëmbë u mi a di köndë de kai Laodisea. I musu sikifi manda dëen taa:

 Mi di Sëmbë ta fan aki, Mi da di Sëmbë ta konda dee soni u Gadu gbelingbelin söndö misi. Te mi ta fan, nöö sö nöö a dë kaa. Nöö hii dee soni dee Gadu mbei tuu fiaa, nöö a mi wanwan de kumutu. Nöö mi wë ta fan di fan aki.

¹⁵Wë mi taki e, mi sabi hii dee libi dee un ta libi ala taa wan dë kötökötö a di së u Masa Gadu soni e. Ma nöö wan dë kendikendi tu. A bi o möön bunu da mi ee un bi dë kötökötö ee nasö un dë kendikendi. ¹⁶Ma di un dë gbölöö sö kuma wan wata di na bunu u bebe, nöö feën mbei mi o fula unu puu a mi buka tuwë abiti möön. ¹⁷Biga fa un

sai dë, nöö un ta mbei unu seei taa un dë guduma, un dë fa un kë, un abi hii sondi kaa. Sö un ta mëni. Ma hii fu di dë, un dë seei gaan hogihedisëmbë, penama, makisamakisa sëmbë un dë. Un dë pënepënë söndö koosu a sinkii, un dë bookowojoma u sëmbë musu ko këe pena ku unu. Ma wan sabi sö möönsö.

¹⁸Nöö mi o da unu wan lai aki e. Un ko a mi, ko bai tuutuu goutu di de jö a faja puu sundju te a ko gbegedee, nöö woon dë tuutuu guduma awaa. Un ko a mi ko bai limbo koosu faan fuun bisi, be wan waka pënepënë möön. Un ko bai wojo deesi a mi fuun tuwë a wojo, nöö wojo fuunu o ko limbo fuun si sondi bunu awaa.

¹⁹Nöö mi taki e, di sëmbë di mi lobi nöö hën mi ta gandji da ta kijjéen ku sitaafu faa musu ko bumbuu sëmbë. Nöö un biinga e, be un bia disa dee hogilibi fuunu dee un abi dë.

²⁰Fa i si mi dë aki, mi dë taanputaanpu leti a unu dööbuka ta naki di döö fuunu nööömö. Nöö ee wan sëmbë i jei mi töngö nöö hën i jabi döö da mi, nöö mi o ko a dendum nöö mi ku i o ta njan makandi.

²¹Nöö di sëmbë di wini dee soni dee ta tapa pasi dëen, nöö hën mi o da pasi fu mi ku ën sa sindo makandi a di könubangi u mi, leti kumafa mi bi wini dee soni bi ta tapa pasi da mi, nöö hën mi ku mi Tata ko sindo makandi a di könubangi feën.

²²Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesí næen bandjajesi u jei soni, nöö

be a jei andi di Akaa u Gadu ta konda da dee sëmbë u mi a dee köndökondë e.

Sö wë mi bi kë taki e, da dee sëmbë u mi a Laodisea.”

Sö wanlö buka Masa Jesosi manda da dee sëmbë feën dee dë a dee köndökondë.

Aki Johanisi si fa de ta begi Gadu a Gadu Kondë.

4 Nöö hën a baka di Masa Jesosi da mi dee buka sö kaa, hën mi hopo wojo luku liba, hën mi si wan döö te ala jabijabi hoo sö. Nöö hën mi jei di wan seei töngö di bi ta fan ku mi a fesi ta piki limbolimbo kuma te de ta böö afematutu. A kai mi taa: “Ko a liba aki, nöö mi o mbei i ko sabi dee soni ku dee soni o pasa a bakaten.”

^{2,3}Nöö hën di Akaa u Gadu ko a mi liba wante. Nöö hën mi si wan könubangi dë ku wan Sëmbë næen sindosindo ta koti faja seei kuma dee gaan dii djamatit sitonu de ta kai jasipisi ku koonaleini. Sö di Sëmbë dë waiti tjika. Nöö mi si wan mutjama lontu di könubangi, a waiti möön hii sondi, hënseei dë kuma di djamatit sitonu de kai samalagida.

⁴Nöö hën mi luku möön, hën mi toona si tuwenti-a-fö könubangi möön, de lontu di fosuwan dë buta a mindi. Nöö tuwenti-a-fö tiima dë sindosindo a dee könubangi dë. Nöö fa mi si dee tiima dë, nöö de tuu dë ku weti koosu limbolimbo faan, ku goutu kaapusa a de hedì kuma könu kaapusa. ⁵Nöö mi ta si di gaan könubangi a mindi dë ta koti faja seei kuma te gaangadu

ta koti faja, liba ta bai, sömëni gaangaan giinta mi ta jei ta kumutu a di könubangi naandë. Nöö hën mi luku a di könubangi fesi, hën mi si sëbën tamundu faja dë sëndësëndë ta kisi. Hën di Akaa u Gadu wë di dë telutelu a hii fasi, hën wë i si da dee faja dë e.

⁶Nöö hën mi tuwë wojo luku möön hën mi si wan ze, gaan limbo soni gbegedee kuma gaasi, ma a möön waiti möön gaasi. Hën seei dë a di gaan könubangi u mindi dë fesi tu.

Nöö di mi toona luku di könubangi möön, nöö hën mi si fö gaan soni, libilibi wan, lontu ën. Fa mi si de dë, nöö hii de sinkii dë ku wojo djaaa te dou, baka ku fesi tuu. ⁷Nöö di fosuwan u dee libilibi soni ta djei läun. Di u tu ta djei womi kau. Di u dii, fesi feën dë kuma libisëmbë. Di u fö ta djei wan gbanini ta buwa. ⁸Nöö hibiwan u de abi sikisi hanza, nöö kumafa u taki dë, wojo u de dë djalalaa hii de sinkii te dou a de hanza basu. Nöö fa de sai naandë, de an ta wei u gafa Masa Gaangadu möönsö. Ndetti ku didia de ta gaféen ta taki taa:

Ke Masa Gadu oo, i wanwan tö nöö dë limbolimbo söndö fötou.

Masa Gadu, i wanwan tö abi hii kaakiti a mundu.

I bi dë kaa, nöö i dë fa u dë aki eti, nöö i o dë u nöömö tu.

Sö de ta taki.

⁹Nöö fa dee fö libilibi soni sai dë, nöö sö de ta gafa Masa Gadu nöömö di dë a di könubangi dë, ta hei ën ta dëën tangi. Biga hën nöö

da di Gadu u teego di an o dëdë möönsö.

¹⁰Nöö de tuwenti-a-fö tiima dee bi dë sindosindo a dee könubangi naandë, nöö deseei ta tjökö kini ku fesi a goon a Masa Gadu fesi ta puu dee könu kaapusa u de a de hedi ta tuwë a goon næën fesi naandë. Nöö de ta gaféen ta bigi ën, biga hën da di Gadu ta libi u nöömö. De ta taki taa:

¹¹Ke Masa Gadu o, i bigi.

I nöö waiti tjika fii kisi gafa e. I wanwan fiti fii kisi hei, ku makiti a mundu o. Biga fa i sai naandë, nöö i wë mbei hii soni u mundu tuu.

Nöö fu di i bi kë sö, nöö hën mbei i mbei de buta fa i si de sai dë.

Sö de ta gaféen ta taki.

Aki ta taki u wan pampia di hebi te na wan libisëmbë a' hati u jabi ën.

5 Nöö di mi toona luku möön, hën mi si taa di Sëmbë di dë sindosindo a di könubangi, a abi wan pampia næën leti maun panjanpanjan. Di pampia dë lolulolu, nöö a sikifi a dendusë ku döösë tuu. Nöö fa mi si di pampia dë, a dë palakipalaki gingin ku sëbën sitampu fu sëmbë an musu jabi ën.

²Nöö hën mi si wan gaan hebi basia u Masa Gadu Kondë ta bai basia taanga seei taa: "Ambë dë bumbuu tjika fu sa booko dee sitampu a di lolulolu pampia aki jabi ën?"

³Ma fa di basia bai dë seei, de an feni na wan sëmbë möönsö di

bumbuu tjika u jabi di pampia dë, an dë a liba ala, an dë a goonliba aki, an dë a goonbasu seei tu u de feni.⁴ Nöö a bigi da mi tee ma saanfa u du, nöö hën mi këe te a bigi, fu di a dë taa na wan sëmbë fiti u sa jabi di pampia luku andi dë nëen dendumöönsö.

⁵ Ma nöö hën wan u dee tuwenti-a-fö tiima taki da mi taa: "Mati, na këe möön e. Kabuka. Sëmbë dë di bumbuu tjika u booko dee sëbën sitampu jabi di pampia lolu e. Hën de kai di Lëun fu di lö u Juda. Hën da di bakamii u Könu Dafiti di Gadu bi taki taa a o manda ko fu tii goonliba, nöö hën nöö sa du di soni naandë. Biga hën wini hii soni a mundu tuu kaa. Nöö kabuka e. Na këe möön."

⁶ Nöö fa a taki dë, hën mi toona luku di kamian möön, ka de fö libilibi soni ku de tuwenti-a-fö tiima dë. Nöö hën mi si wan Sikafumii, a dë taanputaanpu leti mindi a di könubangi liba dë. Nöö fa mi si en dë, nöö a djei da mi kuma de bi kii en wan daka. Nöö a abi sëbën tutu nëen mindi hedi, ku sëbën wojo sii. Sö mi ta si en. Nöö dee tutu ku dee wojo dë, de kë taki u di Akaa u Masa Gadu di dë telutelu a hii fasi, di Gadu ta manda go a hii goonliba palalaaa te dou.

⁷ Söö. Nöö hën wë di Sikafumii tei di pampia lolu di dë a di letisë maun u di Sëmbë di dë sindosindo a di gaan könubangi. ⁸ Nöö fa a tei en dë kaa, hën dee fö libilibi sondi u bi taki dë ku de tuwenti-a-fö tiima, hën de tuwë deseei a goon nëen fesi. Nöö dee tiima naandë, de tuu seei dë ku wan pei gitali a maun ta pëë,

de dë ku goutu komitji a de maun tu. Nöö wan sumëe suti soni dë a dee komitji dendumöönsö di de ta tjuma da Gadu. Nöö fa i ta si di sumuku fëen ta puu nango a liba dë, nöö a ta da i mëni u dee hia begi dee sömëni sëmbë u Gadu bi ta begi en nööömö.

⁹ Nöö hën de ta kanda wan njunjun kanda da di Sikapumii taa:

I wë bumbuu tjika u tei di
pampia lolu
booko dee sitampu fëen e.
Biga i wë de bi kii.
Ku di buuu fii i paka di paima
bai libisëmbë da Gadu
kumutu a hii pei nasiön,
ku hii pei lö,
ku hii pei föluku,
ta fan hii dee peipei töngö u
goonliba tuu.

¹⁰ Nöö hën i tja de ko buta a di
Könu Tii fii basu.
I mbei de ko dë mindima ta tja
libisëmbë ko a Gadu fesi.

Nöö de wë o tii di goonliba e.
Hën di kanda dë dee tiima ta kanda.

¹¹ Nöö di juu ten dë, hën mi ko ta jei sömëni basia u Gadu Kondë, dusudusu milionmillion, de hai ko gidjii dë leti ka dee könubangi sai dë ku dee fö libilibi sondi, ku de tuwenti-a-fö tiima. Nöö hën de ta wai ta piizii tee. ¹² De ta kanda ta bai ta taki taa:

I wë, di Sikapu Mii de bi kii,
I wanwan tö nöö abi di waiti
tjika
fii fendi hii kaakiti u mundu,
ku hii gudu,
ku hii köni,
ku hii taanga,
ku hii nëbai,
ku hii lesipeki,

ku hii gafa.

Sö wë i bumbuu tjika e.

Di Sikafu Mii wë de ta bigi sö e.

¹³Nöö hën mi toona jei hii sondi dee dë ku libi a liba ala ku dee u goonliba aki, te kisi ku dee u ze ku dee dë a goonbasu tuu. Hii de tuu ta kanda seei ta taki taa:

I di Sëmbë di dë sindosindo a di könubangi dë,
 ku di Sikapumii,
 un musu kisi gafa e,
 ku waiti
 ku nëbai
 ku kaakiti fu teego.

¹⁴Nöö fa de ta kanda dë, nöö dee fö libilibi sondi dë ta piki taki: "Aai, leti sö a dë tuu." Nöö de tuwenti-a-fö tiima ta tuwë deseei a goon ta hei Masa Gadu di dë sindosindo a di könubangi naandë.

„Sö wan gaan soni mi si e, dee sëmbë.„

Aki de booko sikisi u dee sitampu.

6 Nöö hën wë mi toona luku möön, hën mi si di Sikafumii booko di fosuwan u dee sitampu u di pampia. Nöö hën mi jei wan u dee fö libilibi sondi bai a wan taanga töngö leti kuma te liba ta bai, a taa: "Ko o! Ko!"

²Nöö fa a bai dë, hën mi si wan weti hasi leti a mi fesi dë, ku wan sëmbë næen liba. Nöö di sëmbë dë ku wan bö setiseti næen maun. Nöö hën de dëen wan winima kaapusa faa buta a hedi, nöö a nango kuma wan gaan winima faa go wini feti.

Nöö sö wë di fosuwan u dee sitampu, sö hën a bi dë.

³Nöö hën di Sikafumii booko wan otowan u dee sitampu möön. Nöö hën mi jei wan otowan u dee libilibi sondi naandë bai taa: "Ko o! Ko!"

⁴Nöö hën mi bia luku hën mi si wan bë hasi hëii ta ko ku wan sëmbë næen liba sindosindo. Nöö hën di sëmbë ko dou, hën de dëen wan gaan së ufangi, nöö de dëen makiti tu faa musu go puu fii a goonliba, be sëmbë ku sëmbë musu ta feti ku deseei ta kii de na de.

Nöö sö di u tu sitampu, sö soni fëen dë.

⁵Nöö hën di Sikapumii toona booko di u dii sitampu. Nöö hën mi jei di u dii u dee libilibi soni ta bai taa: "Ko o! Kol!"

Nöö hën mi si wan baaka hasi piöö sö, ku wan sëmbë sindosindo næen liba ku wan wegi næen maun.

⁶Nöö hën mi jei kuma wan töngö ta piki kumutu a de fö libilibi sondi naandë dendu, a taa: "Wan pontu boon, wan daka wooko möni. Dii pontu alisi, wan daka wooko möni. Nöö un köni ku fatu ku win e!"

Nöö sö di u dii sitampu, sö soni fëen dë.

⁷Nöö hën di Sikafumii toona booko di u fö u dee sitampu. Nöö hën mi jei di u fö u dee libilibi sondi bai taa: "Ko o! Ko!"

⁸Nöö hën mi bia luku, hën mi si wan oto hasi, a dë seei fökiii sö. Nöö Dëdë dë næen liba sindosindo, nöö Dëdékondë seei ta waka næen baka ta ko. Nöö hën de da Dëdë taki taa a musu kaba wan hii pisib u dee libisëmbë u goonliba ku feti, ku hangi, ku siki, ku hogimbetti.

Nöö sö wë di u fö sitampu, sö soni fëen dë.

⁹ Nöö hën mi si di Sikafumii toona booko di u feifi u dee sitampu.

Nöö hën mi bia luku hën mi si wan begi tafa ka de ta tjuma soni da Gadu. Nöö hën mi luku a di tafa basu, nöö hën mi si wanlö hia akaa u dee sëmbë dee de bi kii, fu di de bi ta konda di buka u Gadu ta taki soni fëen da sëmbë.

¹⁰ Nöö hën dee akaa bai taanga taa: “Ke Masa oo, i di Makiti Gadu a liba, i wanwan tö nöö dë limbolimbo apaiti söndö föutu. I ta hoi di taki fii nango nöömö söndö puu buka. Wë nöö un longi joo tan möön ufö joo kuutu dee sëmbë dee bi kii u aki, da de sitaafu?” Sö de hakisi Gadu.

¹¹ Nöö hën de da de weti koosu faan u de musu bisi. Hën de taki da de taa: “Tan ufö e. Biga wanlö oto futuboi u Gadu dë fu de musu kii fu Masa Jesosi hedi eti, kumafa de bi kii unu.” Nöö sö de piki de.

Sö wë di u feifi sitampu, sö soni fëen dë.

¹² Nöö hën wë mi si di Sikafumii booko di u sikisi sitampu. Nöö hën goonliba ko ta seki gaanfa, di sonuwojo ko dungu kankan ma a dë kasakasa kuma anakitapu. Nöö hën di libawojo ko bë hëii sö, kuma buuu.

¹³ Nöö dee teeja a gadu ala ta puu ta kai a goon gililii sö, kuma te wan gaan ventu ko ta sakwi figa ta puu njanjan ta tuwë, leti sö de ta puu ta kai. ¹⁴ Nöö mundu ala jabi seei wajaa, kuma wan soni bi tapëen hën de lola ën puu, di kamian fika hoo jabijabi.

Nöö di juu ten dë, hii dee gaan kununu a dee kamian kamian ku

dee paati dee dë a di ze dendu, de tuu go kumutu ka de bi dë, de an dë u si möön seei. ¹⁵ Nöö hii sëmbë u goonliba ta kule nango tjubi a baaku ee nasö a dee sitonu basu a dee kununu mindi. Fëëë nöö de fëëë sö. Dee könu u goonliba, ku dee hebi tiima, dee sodati hedima, ku dee guduma, dee sëmbë bi abi makiti a goonliba, dee sëmbë bi dë fiifii te kisi dee saafuma tuu, sö de tuu ta kule seei gililii nango suku kamian u de tjubi. ¹⁶ Hën de ta bai ta kai wolo ta begi dee kununu ku dee gaan sitonu fu de musu kai a de liba tapa de. Biga de an kë fu di wojo u di Sëmbë di dë sindosindo a di könubangi a liba ala musu kai a de sinkii. Söseei de an kë u di hatiboonu u di Sikafumii musu kai a de liba tu. ¹⁷ Biga di gaan kuutudaka u Gadu faa puu hatiboonu a libisëmbë liba, nöö hën wë dou dë e, nöö ambë sa tja di soni dë?

Nöö sö wë di u sikisi sitampu, sö soni fëen dë e, dee sëmbë.

Aki ta taki sondi u 144.000
sëmbë dee kisi di sitampu
u Gadu a de mindifesi.

7 Nöö a baka fëen möön,
nöö hën mi si fö basia u
Masa Gaangadu kondë, de dë
taanputaanpu a dee fö huku u di
goonliba. Fa de sai naandë, nöö de
ta tapa de fö ventu fu de an musu
böö ko a di goonliba möön. De an
musu böö ko a tela, de an musu
böö go a ze, de an musu böö a dee
pau hedi möön tu.

² Nöö hën mi toona luku a di së
u sonu kumutu ala, hën mi si wan

oto basia u Gadu Kondë ta subi ta ko zuuu sö, kuma te sonu ta booko ta ko. Nöö fa mi si di basia ta ko dë, nöö a dë ku wan soni næn maun faa maaka sëmbë buta di sitampu u di libilibi Gadu a de.

Nöö hën a bai da dee oto fö basia dee bi kisi di makiti u de sa tapa di ventu ta poi di goonliba ku di ze.

³A taki da de taa: “Un tan ufö e! Wan du hogi a di goonliba eti, na a tela, na a di ze, na a dee pau hedi tu. Biga u musu naki sitampu a dee futuboi u Gadu mindifesi ufö.”

⁴Nöö hën de naki di sitampu da de te de kaba. Nöö dee sëmbë dee kisi di sitampu naandë, nöö mi jei un mëni de dë. De dë 144.000 sëmbë kumutu a dee tuwalufu lö u Isaëli:

- ⁵a di lö u Juda, 12.000
- a di lö u Lubëni, 12.000
- a di lö u Gati, 12.000
- ⁶a di lö u Asë, 12.000
- a di lö u Nafutali, 12.000
- a di lö u Manase, 12.000
- ⁷a di lö u Simion, 12.000
- a di lö u Leifi, 12.000
- a di lö u Isakali, 12.000
- ⁸a di lö u Zebulon, 12.000
- a di lö u Josëfu, 12.000
- a di lö u Benjamin, 12.000.

Dee sëmbë dee kisi di sitampu naandë, nöö sö de hia tjika.

Aki Johanisi ko si wanlö gaan hia sëmbë möön.

⁹Nöö hën mi bia luku a di së ka di könubangi dë möön, hën mi si wanlö gaan hia sëmbë dë taanputaanpu a di Sikafumii fesi. De hia tee sëmbë an tjika u konda de. Nöö de dë sëmbë dee kumutu

a hii pei nasiön, ku hii pei lö, ku hii pei föluku, ta fan hii dee peipei töngö u goonliba tuu. Nöö de dë bisibisi ku weti djapona faan, nöö de dë ku palo maun a de maun ta wai da di Sikafu Mii.

¹⁰Nöö hën wë de bai taanga, taa:
Aai o, Masa Gaangadu,
i wë da di Gadu fuu,
di dë sindosindo a di könubangi,
nöö a ju ku di Sikafumii wë
hii heepi ta kumutu ta ko a u
libisëmbë aki e!

Nöö sö de bai.

¹¹Nöö hën mi si dee basia u Masa Gadu Kondë, de dë taanputaanpu gbitii lontu hii di kamian dë ko kai, ka dee tiima ku dee fö libilibi soni ku di könubangi sai dë. Nöö de ta tuwë deseei a di könubangi fesi ka Masa Gadu dë sindosindo. De ta kai ku fesi a goon ta bigi Gadu ta lesipeki ën taa:

¹²“Aai Masa Gadu,
i wanwan tö nöö musu feni gafa,
ku nëbai,
ku köni,
ku tangi,
ku lesipeki,
ku makiti ku hii kaakiti a mundu.
I wanwan nöö abi de fu teego
nöööm.
A tan sö.”

¹³Nöö hën wan u de tuwenti-a-fö tiima naandë hakisi mi taa: “Wë dee sëmbë dee dë ku weti koosu faan a sinkii dë, ambë da de, mati? Unsë de kumutu ko aki?”

¹⁴Nöö hën mi piki ën taa: “Wë nönö mati, ma sabi soni u de. Ma a kandë i, i sa sabi.”

Hën a piki mi taa: “Söö. Wë mati, dee sëmbë i si naandë, de pasa di

gaan hogi sitaafu söndö bia baka disa Gadu. De wë da dee sëmbë bi tei di paima di di Sikafumii bi paka da de, di a dëdë tuwéen buuu a goon. Hën wë mbei i si de ko dë limbolimbo faan sö.

¹⁵“Nöö hën mbei tu de sa taanpu a di könubangi u Masa Gaangadu fesi dë ta dini én ndeti ku didia, leti ka i si a dë a di Wosu fëen naandë. Nöö hénseei wë o tjubi de e, fu soni an musu du de möön. ¹⁶Hangi seei an o kisi de möön, dëewata an o kisi de möön tu, sonu an o tjuma de. Na wan taanga kendi seei de o ffi möön a mundu. ¹⁷Biga di Sikafumii di i ta si a di könubangi dë, nöö hën o kijja de ta tja de kumafa wan bumbuu sëmbë ta kijja sikafu. Nöö a o ta tja de go ka de sa bebe di wata di ta da libi u teego. Nöö Masa Gadu seei o feki di wojowata puu a de wojo fu de an musu këe möön a mundu.”

Nöö sö wë di tiima dë fan ku mi e.

Aki de booko di u sëbën sitampu.

8 Nöö hën di Sikafumii booko di u sëbën sitampu fu di pampia lolu awaa. Nöö hën mundu ko dë piiii sö wan hii hafu juu langa. Na wan soni seei i ta jei di ten dë möön.

²Nöö hën mi bia luku, nöö hën mi si sëbën basia u Masa Gadu Kondë, dee hebiwan seei dee ta taanpu a Gadu fesi. Nöö hën de da de sëbën tutu, hiniwan ku fëen.

³Hën mi luku, hën mi si wan oto basia möön ku wan goutu paabi

nëen maun, nöö a di lö paabi dë de ta tjuma sumëe suti soni da Gadu.

Hën di basia waka go a di goutu tafa ka de ta tjuma soni da Gadu a di könubangi fesi dë. Nöö di a go dou, hën de dëen wanlö hia sumëe suti soni faa musu tjuma a di tafa liba da Gadu, mökisi ku dee begi u dee sëmbë u Gadu. ⁴Nöö dee begi ku di sumuku u dee sumëe suti soni ta mökisi makandi ta subi nango te a Masa Gadu fesi a liba ala.

⁵Nöö hën di basia dë tei faja a di begitafa hën a lai én a di goutu paabi te a fuu, nöö hën a vindëen tuwë go a goonliba. Nöö di juu dë, liba ta koti faja hwaihwai, kamian ta bai gbalalala ta giinta gililili, goonliba ta seki.

Aki fö u dee basia u Gadu böö dee tutu u de.

⁶Nöö hën de sëbën basia ta seeka fu de böö dee tutu u de.

⁷Nöö hën wan u de böö di fëen tutu. Nöö hën mi si éisi logologo kuma tjumbu mökisi ku faja ku nöngö, ta kumutu a liba ta kai. A dë kuma sëmbë ta hiti de ta ko a goonliba. Nöö hën wan hii pisi^c u goonliba ku pau fëen ku uwii fëen tuu tjuma kaba a sösö fiaa.

Nöö sö wë a pasa di de böö di fosu tutu.

⁸Nöö hën baka u di dë, hën di u tu basia böö di fëen tutu. Nöö hën mi si wan gaan gindi soni kuma gaan kununu sö ta kisi faja gillii. Hën de tei én hiti go a ze dendum djuvuu, nöö hën wan hii pisi^d u di ze bia ko buuu

^c 8:7 Aki taa 1/3 u goonliba, ku pau fëen, ku uwii fëen.
^d 8:8 Aki taa 1/3 u di ze.

hëii sö. ⁹Nöö wan hii së^e u dee soni dee ta libi a di ze dëdë kaba a sösö fiaa, söseei sömënif u dee sipi bi dë a di ze kaba a sösö tu.

Nöö sö wë a pasa di de böö di u tu tutu.

¹⁰Nöö hën di u dii basia böö di fëen tutu. Nöö hën mi si wan gaan teeja kumutu a liba, ta kisi faja gililii sö ta ko. Hën a kai go a wan hii pisi^g u dee lio te kisi ku dee kiikihedi.

¹¹Nöö di teeja naandë hën wë de ta kai Bita. Nöö fa a kai dë, nöö wan hii së^h u dee wata u goonliba ko bita tee, nöö sömëni hia sëmbë dëdë fu di de bebe di wata dë hedi.

Nöö sö wë a pasa di de böö di u dii tutu.

¹²Nöö hën di u fö basia böö di fëen tutu. Nöö hën wan soni pasa ku di sonu te wan hii pisi fëenⁱ ko dungu kankan, an ta sëndë möön. Söseei wan hii pisi^j u di libawojo ku wanlö hia^k teeja ko dungu pii. Nöö dee soni dë wë mbei wan hii pisi u didia ku wan hii pisi u ndeti^l an abi na wan piki limbo möön seei.

¹³Nöö fa mi ta luku dë, nöö hën mi si wan gbanini ta buwa ta lontu, mi jei a bai kai dii buka olo taa: "Mi bai helu oo, mi bai helu! Mi bai helu da dee sëmbë ta libi a di goonliba aki, fu de dii tutu dee fika dee dee basia musu böö eti. Biga dee soni dee o pasa dë, nöö de hogi poi." Nöö sö mi jei di gbanini bai.

Aki Johanisi si wanlö hogi atiti.

9 Nöö hën di u feifi basia böö än tutu, nöö hën mi si wan teeja di bi kumutu a liba kai a goonliba. Nöö di teeja naandë, de dëén di söötö di ta jabi di döö u di baaku di na abi goon. ²Nöö di a jabi än, nöö hën mi si sumuku ta kumutu néen gbitii sö kuma te soni ta tjuma a wan gaan onfu dendu. Nöö fa a ta puu sumuku dë, nöö te i hopo wojo luku liba ja sa si sonuwojo möön, na gaangadu seei i sa si. Sö di sumuku degi tjika.

³Nöö hën mi si wanlö soni kuma gaan atiti ta kumutu gililili a di sumuku dendu naandë ta buwa ta paaja a goonliba. Nöö hën de da dee atiti poosian leti kuma kukutulabu.

⁴Nöö de bai de taa de an musu njan dee ahun u goon, de an musu kai a pau hedi njan dee pau wiwii, de an musu njan na wan kuwakuwa uwii u goonliba. Ma dee sëmbë dee an abi di maaka u Gadu a de mindifesi, nöö de de musu njan. ⁵Ma nöö fa de o go njan de dë, nöö de an musu njan de kii, ma de musu sitaafu de nöö. Biga te de njaan i gbalau sö, nöö a o ta hati i seei leti kuma te kukutulabu njaan i. Nöö feifi liba longi de o sitaafu libisëmbë a di lö fasi dë. ⁶Nöö di juu dë, sëmbë o ta kai dëdë ta suku än te de wei, dëdë o kule go tjubi da de.

e 8:9 Aki taa 1/3 u dee soni bi ta libi a di wata dëdë.

f 8:9 Aki taa 1/3 u dee sipi.

g 8:10 Aki taa 1/3 u dee lio.

h 8:11 Aki taa 1/3 u di wata.

i 8:12 Aki taa 1/3 u di sonu.

j 8:12 Aki taa 1/3 u di libawojo.

k 8:12 Aki taki 1/3 u dee teeja.

l 8:12 Aki taki 1/3 u didia ku 1/3 fu ndeti.

⁷Nöö fa mi si dee atiti dë, de djei hasi dee dë kabakaba këë u go a feti. Nöö de dë ku wan goutu kaapusa a de hedi kuma könu kaapusa, nöö fesimindi u de dë kuma libisëmbë. ⁸Nöö di uwii u de a de hedi, nöö a dë leti kuma mujëë uwii ma tanda u de dë kuma di mbeti de kai lëun tanda. ⁹Nöö hatimindi u de dë ku felu djakiti. Nöö te de ta buwa, nöö dee hanza u de ta giinta kuma wanlö gaan hia hasi ku dee wagi u de ta kule nango a feti. ¹⁰Nöö labu u de dë kuma di u kukutulabu, nöö nëen di poosian u de dë. Ku én de ta suti sëmbë ta sitaafu de feifi liba longi.

¹¹Nöö fa dee atiti sai naandë, nöö de abi wan könu. Hën da di basia u di baaku di na abi goon naandë. Nöö hën abi taki a de liba. Nöö di könu abi wan në, a Dju töngö de ta kai én Abadon, ma nöö a Giiki töngö de ta kai én Apolion. Dee né kë taki “Di sëmbë di ta poi soni ta kaba a sösö”.

¹²Söö. Nöö di fosu wan u dee helu di di gwanini bi bai hën di dë, nöö a fika tu helu eti u ko.

Aki di u sikisi basia böö én tutu.

¹³Nöö hën di u sikisi basia böö hën tutu, nöö hën mi jei wan töngö kumutu a dee fö huku u di goutu tafa a Masa Gadu fesi naandë, ka de ta tjuma sumëë suti soni dëen.

¹⁴A ta fan ku di basia di böö di tutu naandë taa: “Dee fö basia dee dë taitai a di gaan lio de kai Efaata, nöö fii lusu de e.”

¹⁵Nöö hën de lusu dee basia. Nöö fa de lusu de dë, nöö de bi dë kabakaba këë kaa ta luku di jaa ku di liba ku di wiki ku di daka ku di juu faa dou, be de hopo go kii wan hii gaan pisi u dee sëmbë u goonliba.^m ¹⁶Nöö mi jei fa dee sodati u de hia tjika e. De dë tuhöndö-miliön sodati.

¹⁷Nöö fa mi ta si dee soni aki sö, nöö mi si di bisi u dee sodati ku di bisi u dee hasi u de. De tuu ta bisi felu djakiti bë, ku baau, ku kooko. Nöö dee hasi hedi dë leti kuma lëun, nöö faja ku sumuku ku wan gaan tingitingi soni de kai zuwalufu ta kumutu a de buka dendu. ¹⁸Nöö dee soni ta kumutu a de buka dë, hogi soni fu mundu de dë e. Biga di faja ku di sumuku ku di zuwalufu siki wan hii gaan pisiⁿ u goonliba sëmbë kii pii.

¹⁹Nöö di poosian u dee hasi an dë a de buka nöö e, ma a dë a de labu tu. Biga di labu u de abi buka leti kuma sindeki nöö ku én de ta njan sëmbë.

²⁰Ma nöö fa i si dee hogi dë ta kii sëmbë seei, ma dee sëmbë dee fika an ta disa dee soni de ta dini möönsö. Dee soni dee ta ko a sëmbë liba, ku dee pindigadu dee de ta mbei ku goutu, soofu, köpö, sitonu, nasö pau, de tuu de ta begi eti. Fa dee soni de ta begi sai dë, de an sa si soni, de an sa fan ku de buka, de an sa jei soni ku de jesi, de an sa waka ku de futu, ma eti seei dee sëmbë sai dë ta begi de nango nööömö. De an ta disa möönsö.

^m 9:15 Aki taa 1/3 u dee sëmbë u goonliba.

ⁿ 9:18 Aki taa 1/3 sëmbë.

²¹Söseei de an ta disa sëmbë u kii möönsö tu, de ta du dee tofu wooko u de nango nöömö, de an ta disa di puta libi u de möönsö, de an ta disa soni u fufuu. Sö dee lö sëmbë dë abi taangajesi tjika.

**Aki wan hebi basia u Gadu
ko ku wan piki pampia.**

10 Nöö hën mi si wan oto basia, gaan makiti wan, kumutu a Masa Gadu Kondëta bazia zalalala ta ko a goon. Fa a ko dou naandë, nöö a bisi wan soni kuma bundji sö, nöö wan mutjama dë næen hedi. Nöö fesi fëen ta koti faja kuma sonuwojo, nöö panteja fëen dë hëii sö kuma faja posu. ²Nöö a dë ku wan piki pampia næen maun jabijabi. Nöö fa a saka ko dou dë, hën a taanpu djam sö, letisë futu fëen dë te a ze, töötösë futu fëen dë te a tela liba. ³Nöö hën a bai taanga, leti kuma te lëun ta bai. Nöö fa a bai dë, nöö hën dee sëbën bai fu liba ala tuu ta giinta ta piki.

⁴Nöö di mi jei dee soni dee sëbën bai ta taki, nöö mi bi kë sikifi de. Ma nöö hën mi jei wan töngö a liba fan ku mi taa: “Nönö womi, na sikifi dee soni dë e. De musu fika tjubitjubi a i dë.”

⁵Nöö di basia di mi si dë, di bi taanpu ku wan së futu a ze ku wan së futu a tela, nöö hën wë a hopo leti maun fëen a liba a Masa Gadu fesi. ⁶Di Gadu di ta libi u teego di mbei liba ku goon ku di ze ku hii dee soni dee dë a de tuu, næen fesi a hopo maun. Nöö hën a kai Masa Gadu né djula taa: “Di juu dou! ⁷Te di u sëbën basia böö di fëen tutu, nöö di tjubitjubi soni di Masa Gadu

bi konda da dee futuboi fëen a fesi, dee tjabukama, nöö hën wë o ko pasa ku telu awaa.” Sö di basia taki.

⁸Nöö hën mi toona jei di töngö di bi kumutu a liba ala möön. A taki da mi taa: “Haika e. Ja si di piki pampia di dë jabijabi a di basia maun dë nö? Go tei en næen.”

⁹Nöö hën mi waka go taanpu a di basia fesi, hën mi hakisi en faa da mi di pampia.

Hën a taki da mi taa: “Antoobi. Tei en, nöö i njan mën e. Nöö te i njan mën, nöö a o sutì a i buka kuma höniwata, ma te i guli en go a i bëë, nöö a o ko bita da i.”

¹⁰Nöö hën mi tei di pampia nöö hën mi njan mën. Nöö a pasa leti kumafa di basia bi taki da mi tuu. Biga fa mi njan mën dë, nöö a sutì seei a mi buka kuma höniwata, ma di mi guli en go a mi bëë nöö a ko bita.

¹¹Nöö hën di basia fan ku mi möön taa: “Haika e. Masa Gadu o lei i sömëni soni eti dee o pasa ku dee könükönu, ku dee nasiönnasiön, ku hii pei sëmbë dee ta fan dee töngötöngö u goonliba. Nöö te a lei i dee soni, nöö joo ta konda de tuu da sëmbë e.” Nöö sö di basia fan ku mi te a kaba.

**Aki ta taki u tu sëmbë Gadu o
manda ko fu taki soni dëen.**

11 Söö. Nöö hën de da mi wan langa soni kuma baluma sö u maaka soni. Nöö hën de taki da mi taa be mi maaka di Wosu u Masa Gadu ku di köpö begitafa di de ta tjuma soni da Gadu tu. Nöö hii dee sëmbë dee dë a di Wosu ta begi, mi musu konda de te mi

kaba un mëni de dë. ²Ma an dë u mi pena maaka di djai dendu ka di Wosu dë, biga di dë o dë u dee sëmbë dee an dë u Gadu ufö. Nöö fa de o da de di kamian dë, nöö de o sai dë a di köndë u Gadu ta du hogi soni te dou fôteni-ku-tu liba longi. Sö de taki da mi.

³Ma nöö hën de toona taki da mi taa tu sëmbë o ko naandë bisibisi ku djodjo a de sinkii, „nöö di bisi u de, hën ta lei fa dee hogilibi u dee sëmbë u goonliba ta tjika de.“ Nöö fa de o ko naandë, Gadu o da de kaakiti u de kisi fan nëen ta konda da sëmbë hii dee fôteni-ku-tu liba dë. „Hën da dii jaa ku hafu.“ Sö de taki da mi.

⁴Wë de tu sëmbë ta konda soni u Gadu dë, nöö de wë da de tu oleifi pau e, „di di fesiten tjabukama u Gadu de kai Sakaliasi bi taki.“ Nöö de da de tu tamundu faja tu, dee ta dë taanputaanpu a Masa Gaangadu fesi nöömö, di Gadu di abi di goonliba aki. ⁵Nöö fa dee sëmbë o ko ta konda soni u Gadu dë, nöö ee wan sëmbë i kë du de hogi nöö wantewante faja o kumutu a de buka dendu ko tjuma i kii puu dë. Hiniwan sëmbë kaa di o kë pooba fu du hogi ku de, nöö a di wan seei fasi dë nöö de o dëdë.

⁶Nöö fa de tu sëmbë u Masa Gadu o ko dë, de o ko ku gaan makiti e, „kuma dee fesiten tjabukama u Gadu.“ Biga de o sa tapa tjuba be an musu kai hii di ten di de ta kisi fan a Gadu ta konda soni da sëmbë naandë. Nöö de o abi makiti tu u mbei hii wata bia ko gadjibia. De o abi makiti u de mbei hii sootu pei hogi paaja go a sëmbësëmbë so hesi kumafa de kë.

⁷Ma nöö a baka u di de o kaba dee fan u de dë, nöö wan gaan taku mbeti, hogi wan, o kumutu a di baaku di na abi goon naandë dendu, nöö a o ko feti ku de te a wini de, nöö a o kii de. ⁸Nöö fa a o kii de dë, nöö dee dëdë sinkii u de o fika a sitaati gindigindi dë, leti a di gaan köndë naandë ka i si de bi manda di Masa u de go kii a lakpa pau. Fa dee sëmbë u Jelusalen sai dë, de hogi tee sëmbë ta kai di köndë u de Sodom ee nasö Egepitï köndë, sö de hogi tjika.

⁹Nöö fa i si di mbeti o ko kii de tu sëmbë u Gadu dë, nöö hii dee nasiönnasiön sëmbë u goonliba tuu o ta si de dëdëdëdë a goon naandë. Hii dii daka ku hafu longi sinkii u de o dë a goon. Na wan sëmbë o da pasi u de bei de puu naandë möönsö. ¹⁰Nöö di juu ten dë, dee sëmbë u goonliba o ta wai te na soni u di dëdë dee sëmbë naandë dëdë. De o ta mbei piizii ta manda soni da de na de a dee kamian kamian. Sö de o ta wai tjika e, biga de tu tjabukama u Gadu dee bi ta da de sitaafu sö, nöö de dëdë.

¹¹Ma nöö a baka u de dii daka ku hafu dë, nöö Masa Gaangadu o da de böö ku liba baka e, nöö de o hopo taanpu a pë. Nöö hii dee sëmbë dee bi si de taa de bi dëdë, nöö hati u de o latja.

¹²Nöö di juu dë, de o jei wan taanga bai kumutu a liba ala kai de taa: “Un subi ko a liba aki.” Nöö de o ta hopo nango zaaa a wan bundji dendu te de go pii. Nöö hii dee felantima u de tuu o ta luku de diin, fa de ta hopo nango a liba dë. ¹³Nöö di juu naandë, goonliba o ta

seki gidigidi tee nöö wan hii pisi u di köndë o booko kai holou. Nöö sëbën dusu sëmbë o dëdë u di seki di goonliba o seki naandë.

Nöö dee sëmbë dee fika dee di seki u di goonliba an kii, nöö de o ko fëëë gaanfa seei, nöö de o bia ta hopo Masa Gadu në awaa, di Gadu di ta dë te a hei ala.

¹⁴Söö. Wë nöö di u tu helu hën di dë e, nöö di u dii ta ko awaa.

Aki di u sëbën basia u Gadu böö hën tutu.

¹⁵Nöö hën di u sëbën basia u Masa Gaangadu köndë böö di fëën tutu awaa. Nöö hën mi ta jei sömëni töngö ta piki taanga a liba ala. De taa:

Aai o, awa ufö goonliba kumutu a dee könu u goonliba maun e, nöö hën a ko a di Tii u Masa Gadu,
ku di Könu fëën de kai di Keesitu di a bi paamusi u.
Hën o dë Könu fu nöömö,
Di Tii fëën an o kaba möönsö a mundu.

¹⁶Sö de ta bai. Nöö de tuwenti-a-fö tiima dee bi dë sindosindo a dee könubangi lontu di gaan könubangi u Masa Gaangadu naandë, nöö de ta tuwë deseei a goon ta tapa fesi ta bai Masa Gaangadu në ¹⁷taa:

Aai Masa Gaangadu,
i wë da di Gadu di abi hii
makiti.
I bi dë kaa,
nöö i dë te kisi fa u dë aki eti.
Aai.
Nöö u da i tangi o,

Biga awaa i ko ku di gaan kaakiti fii,
fii tii goonliba ku telu awaa.
Awaa joo seti di könutii fii.
¹⁸Dee peipei nasiön u goonliba, hati u de bi ta boonus ku i.
Ma awaa ufö i seei hati o ko boonus ku de awaa.
Biga di juu fii kisi fii musu kuutu dee dëdë sëmbë.
Di juu kisi fii paka dee futuboi fii,
dee tjabukama ku dee sëmbë fii
dee bi ta hopo i në,
lagiwan ku heiwan tuu.
De tuu o kisi di paima u de awaa.
Dee sëmbë dee bi poi di goonliba fii kaba a sösö,
nöö awaa juu fii kisi fii poi de kaba a sösö tu.

Sö de tuwenti-a-fö tiima ta taki.
¹⁹Nöö fa u mbei dë, nöö hën di Wosu u Masa Gaangadu a liba ala jabi hooo, nöö nëen dendum i sa si di Këdë di bi dë a di Wosu u Gadu a goonliba aki. Nëen dendum de bi ta hoi di buka di Gadu bi mbei ku libisëmbë, di de bi ta booko nöömö. Di juu dë, nöö gaangadu ta koti faja hwaihwai, goonbasu ta giinta, liba ta bai, goonliba ta seki ta jabi. Nöö ëisi pisi logologo ta kumutu a liba ta kai a goon gulululu.

Nöö sö mi si e, dee sëmbë.

Aki ta taki u wan mujëë ku wan hogi kaima.

12 Wë nöö hën baka u di dë hën mi si wan maaka, gaan foombô wan, a liba ala. Mi si wan

o 11:13 Aki taa 1/10 u di köndë.

mujëe bisibisi ku sonu a sinkii, nöö di libawojo dë næën basufutu. Nöö a dë ku wan könu kaapusa næën hedi, nöö di kaapusa dë ku tuwalufu teeja. ²Nöö fa mi si di mujëe naandë, a dë ku bëë. Nöö juu fëën kisi faa pai, bëë ta njan mën te a ta kai olo seei.

³Ma nöö hën mi toona si wan otoni a liba dë möön kuma maaka. Mi si wan gaan gindi kaima bë hëii sö. A dë ku sëbën hedi ku teni tutu. Nöö hiniwan u dee hedi fëën dë bisibisi ku könu kaapusa. ⁴Nöö ku di labu fëën a feki wan hii pisip u dee teeja a liba ala puu tuwë ko a goonliba. Nöö fa di kaima sai dë, a dë leti a di mujëe fesi dë, setiseti pii ta watji én fu te a pai di mii tuwë a goon, nöö a feni én njan puu dë.

⁵Nöö te wan pisi hën di mujëe pai di mii tuu. A dë wan womi mii. Ma nöö di a pai én tuwë a goon, nöö hën de kisi di mii tei wante tja go da Masa Gadu ka a dë næën könubangi ala sindosindo. Biga di Mii naandë, hën o tii hii goonliba ku wan gaan kaakiti, leti kuma te wan felu ta naki doti paabi booko pisipisi. Sö di tii fëën o hebi tjika.

⁶Ma nöö di mujëe, hën a kule go te a wan sabana kamian di Gadu bi seeka dëén faa musu ta tjubi ta kisi sölugu wan-dusu-ku-tu-höndö-ku-sökisiteni-daka longi. „Hën da dii jaa ku hafu..”

⁷Nöö hën mi luku a Masa Gadu Kondë ala möön, nöö hën mi si wan gaan feti hopo ala. „Di gaan hedibasia u Masa Gadu Kondë de kai, Mikaëli ku dee basia fëën go

feti ku di gaan kaima. Nöö hën di gaan kaima ku dee basia fëën ta feti baka. ⁸Nöö hën de ta feti teee, ma nöö di gaan kaima an wini, biga an taanga tjika. Nöö di hën ku dee basia fëën lasi kaa, nöö de an da de pasi u de tan a Gadu Kondë ala möön e. ⁹Biga de kisi de vindre puu ala tuwë go a goon.

Wë nöö di gaan bë kaima i si dë, hën wë da di didibi e, Saatan seei, di ta ganjan sëmbë a hii di goonliba. Hën wë de wini sö e. De hiti én ku dee basia fëën tuu tuwë go a goonliba gbolo.

¹⁰Nöö hën mi jei wan taanga töngö sö kumutu a Gadu Kondë taa:

Aai, u böö e.

Awa u si di heepi u di Gadu fuu fa a bigi tjika.

U ko si di gaan kaakiti fëën di a abi. Aai.

Awa di Tii fëën o paaja a mundu awaa.

Nöö woo ko si di Könu fëën di a bi paamusi faa da u, fa a abi taki tjika.

Biga di könkuma an dë a liba aki möön e.

Fa a bi dë aki, a bi ta sei dee otowan fuu da Gadu ndeti ku didia, nöö awa de vindëen puu aki tuwë go a goon.

¹¹Nöö ku dii soni wë dee sëmbë u Gadu wini di könkuma dë e.

De wini én ku di buuu u di Sikafumii di a bi dëdë tuwë da de.

Nöö de wini én fu di de bi ta piki nöömö taa de ku di Sikafumii nama.

Nöö de wini än tu fu di de an
bi ta fëëë u de dëdë fu di
Sikafumii hedi.

Ku de dii soni dë wë de wini di
könkuma.

12 Wë nöö Gadu Kondë, ku un dee
sëmbë dë næën tuu, un wai e!
Aai, un piizii seei.

Biga u böö u di hogi dë.

Ma helu u di goonliba ku di ze,
biga di didibi saka ko a unu
awaa.

Nöö fa a saka ko dë, a ko ku
taanga hatiboonu,

biga a sabi taa ten fëën ko sati.

Sö mi jei di töngö bai taki.

13 Nöö hën di gaan kaima ko si sö
taa de hiti än puu a liba ala, nöö hën
a seti kule ku di mujëë di bi pai di mii.

14-16 Ma nöö di juu ten dë, hën Gadu
da di mujëë hanza kuma wan gaan
gbanini sö, faa sa buwa go tjubi a di
sabana kamian di Gadu bi seeka dëën.

Nöö di di kaima si taa di mujëë
nango, nöö hën a ta puu wan gaan
hia wata næën buka ta tuwë nango
næën baka djululu kuma wan lio
ta kule faa musu kisi än kii kaba
a sösö. Ma nöö goonliba heepi di
mujëë. Biga a jabi hooo bebe di
wata fiaa, an kisi di mujëë möönsö.

Nöö hën di mujëë buwa go te a
di sabana dendu, nöö ala a go fika
hii de dii jaa ku hafu longi, ka di
kaima an sa dou næën.

17 Nöö hën di di kaima si taa wë
nönö, an sa kisi di mujëë möönsö,
nöö hati fëën boonu te na soni. Hën
a taa: "Mi o go buta ku dee oto mii
fëën awaa." Nöö dee oto mii fëën,
de da dee sëmbë dee ta piki Gadu
buka ta hoi a dee lei u Jesosi dee a
bi konda da de.

18 Nöö hën wë di bë kaima go dë a
di gaan ze bandja ala pii ufö.

**Aki ta taki u wan mbeti
di kumutu a ze.**

13 Söö. Nöö hën wë mi toona
si wan oto mbeti möön
kumutu a ze, hënseei dë ku sëbën
hedi ku teni tutu tu kuma di kaima
möön. Nöö dee tutu fëën tuu dë
ku könu kaapusa, nöö hiniwan u
dee hedi fëën dë ku gaan hogi né
sikifisikifi ta kosi Masa Gaangadu
ta söösö än. **2** Nöö di mbeti aki, fa mi
si än dë, sinkii fëën dë pëndëpëndë
kuma takumbeti, ma futu fëën degi
kuma di hogi mbeti de kai "beer".
Nöö buka fëën djei léun. Nöö sö di
mbeti naandë dë e.

Nöö di gaan kaima u bi taki soni
fëën dë, a da di mbeti aki gaan
kaakiti e. Biga a dëën di könubangi
fëën faa musu sindo, hën a dëën
gaan taki a sëmbë liba.

3 Nöö fa mi si di mbeti dë, nöö
a bi kisi wan gaan makei a wan u
dee hedi fëën. A bi fika piki nöö a
dëdë, ma fa u dë aki sö nöö a toona
ko bunu gbelingbelin baka. Nöö
di soni dë bigi seei da hii sëmbë
u goonliba, fu di a dë taa di mbeti
dë kisi sö wan makei ma a kula ko
bunu. Hën de tuu ko ta waka næën
baka. **4** Nöö de tei hën ku di gaan
kaima tuu kuma gadu u de de ta
begi, biga di kaima hën bi da di
mbeti naandë taki. De taa: "Ambë
seei dë a goonliba kuma di mbeti
aki? Jee? Ambë seei sa hopo taa i
nango feti ku än?" Sö de ta taki ta
gafa di mbeti.

5 Nöö fa di mbeti dë sai dë,
nöö hii föteni-ku-tu liba longi

a feni pasi faa ta njan buka ta taki gaangaan taki ta sösö Masa Gaangadu. Hii de dii jaa ku hafu dë a abi taki a sëmbé liba tu ta tii de.

6Nöö a ta jabi buka ta fan takutaku fan ta tuwë ta kosi Masa Gadu ku di kamian ka a sai dë, te dou ku hii dee sëmbé dee ta dë næën köndë tuu a ta kosi. Sö a ta du nöömö.

7Nöö a ta feni pasi tu faa feti ku dee sëmbé u Gadu wini de. Fa a sai dë, nöö a feni taki a hii sëmbé u goonliba liba, a hii pei nasiön, ku hii pei lö, ku hii pei föluku dee ta fan dee peipei töngö u goonliba, de tuu ko dë næën basu. **8**Nöö hii de tuu tei én kuma gadu u de de ta begi, ma boiti dee sëmbé dee né dë sikifisikifi a di Buku u di Libi u Teego. Nöö di Buku dë, di Sikafumii di bi dë u de kii fu sensi Gadu mbei goonliba, hën abi én.

9Wë nöö ee wan sëmbé i abi jesí u jei soni, nöö be i haika e. **10**Ee wan sëmbé de kisi i buta a sitaafu fu di ja begi di mbeti naandë hedi, nöö ja a' köni fëen,, be de du sö nöö. Ee a kai da i fu de musu kii i ku së ufangi fu di ja begi di mbeti,, nöö be de kii i nöö. Nöö fa u ta fan aki, nöö a dë fanöodu u dee sëmbé u Gadu musu abi taihati ku gaan futoou a Masa Gadu liba nöömö.

Aki ta taki u wan mbeti di kumutu a goonbasu.

11Söö. Nöö hën mi toona si wan oto mbeti möön, ma disi, a goonbasu hën a kumutu. Nöö a abi tu tutu kuma wan sikafu mii, ma a ta fan leti kuma di hogi kaima. **12**Nöö fa disi ko aki, nöö a ko ku hii di taki di di oto mbeti u bi taki dë

abi. Biga a ta wooko dëen. Nöö hën wë a buta ku hii sëmbé tuu taa de musu ta begi di fosu mbeti nöömö, di bi kisi makei næën hedi dë.

13Nöö di njunjun mbeti aki, nöö a ta du sömëni foondofoondo soni e. A ta kai faja kumutu a liba ta puu ta kai a goon a hii lanti fesi.

14Nöö fa a ta heepi di fosu mbeti ta du dee foondo wooko naandë, nöö ku de a ta ganjan sëmbé u goonliba. Biga a buta de u de mbei wan pindi te de kaba da di fosu mbeti di bi abi di makei næën hedi. **15**Hën a kisi wan gaan kaakiti faa musu da di pindi böö faa sa ta böö, nöö di a du sö, nöö hën di pindi ko ta fan.

Nöö hën di mbeti ta duwengi hii sëmbé taa de musu ta gafa di pindi ta begi én kuma gadu. Ee wan sëmbé ja kë du sö, nöö de o kii i. **16**Hën a buta taki taa hii sëmbé, gaan sëmbé ku piki mii, guduma ku penama, fiima ku saafuma tuu musu kisi wan sitampu a de leti maun nasö a de mindifes. **17**Ee wan sëmbé ja abi di lö sitampu naandë, nöö ja o sa bai soni möön, ja o sa sei soni da sëmbé tu.

Söö. Wë nöö di sitampu u taki aki, a dë di nöbu u di mbeti ku di né fëen e. Hën wë dee sëmbé musu ta tja ufö de sa bai soni, ee nasö ufö de sa sei soni da sëmbé. **18**Wë nöö aki i ta si taa fusutan dë fanöodu e, fii wegi di nöbu naandë luku ee andi a kë taki. Biga a dë di nöbu u libisëmbé. Hën da sikisi-höndö-ku-sikisiteni-ku-sikisi.

Aki Johanisi toona si di Sikapu Mii möön ku wanlö hia sëmbé fëen.

14 Nöö di mi bia luku möön, nöö hën mi si di Sikapu Mii

taanputaanpu te a di kununu de kai Sion liba, nöö a dë ku 144.000 sëmbë nëen bandja. Nöö hii dee sëmbë dë tuu ta tja di në fëen ku di në fëen Tata sikifisikifi a de mindifesi.

²Nöö hën mi haika, hën mi jei wan gaan bai ta piki a liba ala. A ta piki kuma te gaan dan ta giinta gililili sö, kuma te gaangadu ta bai, kuma te sömëni sëmbë ta pëe wan pei soni kuma gitali. Hii dee peipei soni dë tuu mi ta jei a di bai dë dendu.

³Nöö hën wë dee hia sëmbë naandë, de tuu ta kanda wan njunjun kanda di sëmbë an jei wan daka. De ta kandëën leti ka de dë a di könubangi u Gadu fesi naandë, nöö de fö libilibi soni ku de tuwenti-a-fö tiima tuu sai naandë tu. Nöö di kanda di de ta kanda naandë, nöö dee sëmbë wanwan nöö sa lei èn. Oto sëmbë an sa sabi èn boiti de 144.000 sëmbë naandë, dee Masa Jesosi paka tei a dee oto sëmbë dendu ko fëen dju. ⁴Fa i si de sai naandë, nöö de an poi dee wëti u Gadu möönsö a di së u manu ku mujëë, de dë u de limbolimbo gbelingbelin a Masa Gadu wojo. Nöö hiniwan kamian ka di Sikapu Mii ta waka nango, nöö deseei ta waka nëen baka nango tu. Dee sëmbë de wë di Sikafu Mii paka tei a libisëmbë dendu, nöö de da dee fosu sëmbë dee dë kuma wan paima da Masa Gadu ku di Sikafu Mii. ⁵Fa de sai naandë, nöö na wan sëmbë o jei ganjan ku mindisoni woto a de buka, biga de dë söndö fötutu tee dou.

Nöö de wë da dee sëmbë dee dë ku di Sikafu Mii taanputaanpu naandë.

Aki Johanisi si dii basia u Gadu Kondë oto a oto baka ta ko.

⁶Nöö hën mi bia luku möön, hën mi si wan oto basia u Masa Gadu Kondë ta buwa a liba, nöö hën abi di Bunu Buka di dë u teego faa musu konda da dee peipei sëmbë u goonliba. Hii pei nasiön sëmbë, ku hii pei lö, ku hii pei föluku dee ta fan hii dee peipei töngö u goonliba, de tuu a musu konda di buka da.

⁷Nöö hën wë a bai basia taa: “Heei! Heei! Lanti, un haika! Un musu saka unu seei da Masa Gadu e! Un musu hopo èn në. Biga di juu kisi faa musu kuutu a libisëmbë liba. Un musu begi Masa Gaangadu ta gafëen, di mbei liba ku goonliba ku ze ku hii dee baaku ka wata ta kumutu ta ko.” Nöö sö di basia bai taki.

⁸Nöö hën mi bia luku möön, hën mi si wan oto basia u Gadu Kondë möön ta buwa ta ko a di otowan baka, nöö hënseei ta bai basia tu taa: “Heei, dee sëmbë, un haika ooo, un haika e! Di gaan kondë de kai Babilon, a kai e! A booko kai seei. Di kondë dë, hën bi buta hii nasiön sëmbë u goonliba u de musu ta du peipei hogi ta libi fanafiti libi a di së u manu ku mujëë, „nöö awa ufö de o tja di sitaafu u di hatiboonu u Gadu a de liba awaa. Nöö sö mi taki da unu e.”

⁹Nöö hën mi toona si wan oto basia u Masa Gadu Kondë, di u mbei dii, ta buwa ta ko a di naandë baka. Nöö hën seei ta bai basia tu taa: “Ee wan sëmbë i begi di mbeti ku di pindi fëen, ee nasö i tei di nöbu fëen a i mindifesi ee nasö a i

maun,¹⁰ nöö sö wan sëmbë Gadu hati o boonu ku i e. Nöö di gaan sitaafu di a abi u da i, an o puu än hafu da i seei. A o da i än tuu ku telu. Nöö joo go dë a di hogi faja di o ta tingi zuwalufu da i, ta tja sitaafu. Nöö dee basia u Masa Gadu Kondë ku di Sikapu Mii tuu o sai leti dë ta si taa sö wan soni ta pasa ku i.¹¹ Nöö di faja dë, an o tapa möönsö e. Di sumuku fëen o ta puu nööömö nango a liba. Sö wan sitaafu wë dee lö sëmbë dë o ta tja u nööömö, ndeti ku didia. De an o feni böö möönsö. Nöö sö mi taki da unu e, dee sëmbë.” Sö di basia ko naandë bai taki.

¹²Nöö fa u jei dë, fëen mbei mi taki da un dee sëmbë u Gadu dee ta hoi dee wëti fëen ta biibi Masa Jesosi dë taa wan musu disa möönsö e. Be un tai hati hoi go dou nööömö.

¹³Nöö hën mi toona jei wan oto töngö a liba möön. A taa: “Söö. Wë nöö i musu sikifi taa bigi u tide nöö dee sëmbë dee nama ku Masa Jesosi, nöö de naki kölöku ee de dëdë.”

Nöö hën di Akaa u Gadu piki taa: “Aai, sö a dë tuu. Gaan kölöku seei de o abi. Biga de o böö fu hii dee taanga wooko de bi ta wooko. Fa i si de sai dë, nöö di libi de bi ta libi a pasi nöö paima fëen o faaka de e.” Sö di Akaa taki.

Aki di goonliba lepi tjika u koti.

¹⁴Nöö hën mi bia luku, hën mi si wan bundji wetiweti faan sö a mi fesi dë, nöö nëen liba mi si wan sëmbë sindosindo kuma libisëmbë sö, ma a tooka. Nöö fa mi si än dë,

a dë ku wan goutu könu kaapusa nëen hedi, nöö wan gaan saapu ufangi selenselen sö dë nëen maun.

¹⁵Nöö hën mi si wan basia u Gadu kumutu a di Wosu u Masa Gadu. Nöö hën a bai taanga da di sëmbë dë sindosindo a di bundji liba taa: “Söö. Wë di koti ten dou e. Di goonliba lepi tjika u koti buta a suwa awaa. Nöö fii koti oo, koti!” Sö a bai.

¹⁶Nöö hën wë di soni aan soni. Hën di sëmbë di dë a di bundji liba ku di ufangi a maun, nöö hën a koti a hii di goonliba te dou.

¹⁷Nöö hën mi bia luku möön, hën mi si wan oto basia u Masa Gadu Kondë kumutu a di Wosu u Gadu a liba ala möön. Nöö hën seei dë ku wan gaan saapu ufangi nëen maun selenselen.

¹⁸Hën wan oto basia u Gadu di ta wooko a di Wosu u Gadu dë ta seeka di faja ka de ta tjuma soni da Gadu, a kumutu ka a ta wooko ala. Nöö hën a bai taki da di oto basia naandë di dë ku di ufangi nëen maun taa: “Söö. Koti dee doloifi bondji e, puu a dee doloifi pau u goonliba. Biga de lepi tjika.”

¹⁹Nöö hën wë di basia naandë hai ufangi tja ko, nöö hën a ta koti dee doloifi bondji a goonliba ta hai ta tja ko te a kaba. Nöö hën a tei de tuwë go a di hatiboonu baki u Masa Gadu dendum,²⁰ di dë a döösü u di kondë u Gadu a wan së buka. Nöö hën de makisa dee doloifi nëen. Nöö fa de ta makisa de, nöö mi ta si gaan hila buuu ta kule ta kumutu a di baki djulululu sö, kuma wan lio di langa dii höndö kilomëti, a sa fundu kuma wan feifi futu sö. Sö di

buuu ta kumutu a di baki dë denu hia tjika.

**Aki Johanisi si sëbën basia
ku sëbën sitaafu u Gadu.**

15 Nöö hën mi si wan oto gaan foondo maaka a liba ala möön. Mi si sëbën basia u Masa Gadu Kondë, nöö de dë ku sëbën sitaafu möön. Nöö de da dee kaba lasiti sitaafu u Gadu, biga te de pasa kaa nöö di hatiboonu u Gadu seei o kaba tu.

²Nöö hën mi toona si wan oto sondi möön kuma ze, ma a dë kuma gaasi ku faja mökisimökisi. Nöö fa mi si en dë, nöö wanlö sëmbë dë næn bandja taanputaanpu. Dee lö sëmbë dë, nöö de bi wini di mbeti ku di pindi feën tuu. Nöö de an bi da sëmbë pasi möönsö u de sitampu di nöbu u di mbeti a de mindifesi.

Nöö dee sëmbë naandë, de tuu Gadu da wan soni kuma gitali a de maun de ta pëë, ³nöö de ta kanda wan kanda. Nöö a dë kuma di kanda di Mosesi di gaan futuboi u Gadu di bi dë a fesiten bi ta kanda ta gafa Gadu. Sö de ta kandëen ta gafa di Sikafu Mii. De ta kanda ta taki taa:

Ke Masa Gadu ooo, di makiti
Gadu u mundu,

dee soni dee i ta du, de bigi e.

Aai. De foondo tu.

Fa i sai dë, nöö i dë di könu ta
tii fu nöömö.

Hii dee fasi fii seei dee i abi,
de tuu dë gbelingbelin söndö
ganjan,

nöö i a leti a dee soni i ta du.

⁴Masa Gadu o, ambë seei dë a
mundu

di an sa saka hën seepi da i
ta hopo i né ta konda kumafa i dë?
Biga i wanwan tö seei dë a mundu
limbolimbo söndö föuntu.

Nöö hii pei nasiön sëmbë u
goonliba tuu
o ko tjökö kini a i fesi
ta hopo i né, Masa Gadu.
Biga fa u dë aki, nöö a ko a döö
wajaa,
taa dee du fii dë letileti söndö
föuntu.

Nöö sö di kanda ta taki.

⁵Nöö hën a baka u di dë, hën mi
luku a liba ala möön, hën mi si di
Wosu u Masa Gadu döö dë jabijabi
hooo, te dou a di kamian ka Masa
Gadu seei ta dë. ⁶Nöö hën mi si dee
sëbën basia u bi taki dë, de ta kumutu
a di Wosu u Gadu ko a döö, nöö de abi
dee sëbën lasiti sitaafu u Gadu. Fa mi
si de dë, nöö de bisi gaan limbo koosu
a de sinkii ta koti faja te na soni, nöö
de banti de hatimindi ku goutu banti.

⁷Nöö hën wan u de fö libilibi soni u
ta taki nöömö aki, hën a da hiniwan
u dee basia wan goutu komitji fuufuu
ku di hatiboonu u Masa Gadu di ta
libi nöömö fu teego. ⁸Nöö di juu dë,
sumuku ta puu a di Wosu u Gadu
dendu te di Wosu dendu tapa ku
sumuku gbitii. Nöö di sumuku i si dë,
a Gadu wë a ta kumutu e, nöö hën ta
lei di hei ku di kaakiti feën di a abi.

Nöö fa i si u mbei dë, nöö na wan
sëmbë seei sa denda go a di Wosu
dendu möön e, solanga dee sitaafu
de sëbën basia abi naandë an pasa.

**Aki ta taki u dee sitaafu di dee basia
u Gadu ta kandi ta tuwë a goonliba.**

16 Nöö hën mi haika, hën mi
jei wan töngö kumutu a di

Wosu u Masa Gadu a liba ala möön. A bai fan ku de sëbën basia u Masa Gadu Kondë u bi taki dë taa: "Söö. Wë di soni na a' soni. Un musu go kandi de sëbën komitji dee dë fuufuu ku di hatiboonu u Gadu dë, tuwë go a goonliba."

²Nöö hën di fosu basia kandi di komitji fëën tuwë go a goon. Nöö hii dee sëmbë dee dë ku di sitampu u di mbeti a de fesimindi ta begi di pindi fëën, hën wë kasikaasi kisi de kpatii hii de sinkii ta kii de ku njan.

³Nöö hën di u tu basia kandi di fëën komitji tuwë a di ze. Nöö hën di ze wata bia ko buuu kuma dëdë sëmbë buuu. Nöö hën hii dee soni dee dë ku libi a di ze dendu tuu dëdë kaba a söös djee.

⁴Nöö hën di u dii basia hën a kandi di fëën komitji tuwë a dee liolio ku dee baaku ka wata ta kumutu ta ko, hën hii wata u de bia ko nöngö.

⁵Nöö hën mi jei di basia di abi taki a dee wata liba bai taki taa:

Aai, Masa Gadu, i dë apaiti söndö fötou.

I bi dë kaa, nöö joo dë u nöömö. Dee kuutu dee i ta kuutu aki nöö i a' leti næen.

⁶Biga dee sëmbë bi kii dee apaiti sëmbë fii ku dee tjabukama fii,

tuwë buuu u de a goon u söös, nöö awa i toona ta da de buuu u de bebe.

Aai oo, i a' leti e.

Biga sö di paima u de fiti.

Nöö sö de taki.

⁷Nöö hën mi jei wan töngö kumutu a di begitafa naandë taki taa:

Aai oo, Masa Gadu, i wë abi hii makiti u mundu e.

Dee kuutu dee i ta kuutu, i ta a' leti a de,

nöö i ta du de a wan leti fasi tu.

Sö mi jei a taki.

⁸Nöö hën di u fö basia kandi di fëën komitji tuwë a di sonuwojo, nöö hën di sonu ko kendi taanga tee ta tjuma sëmbë u goonliba.

⁹Nöö fa a ta tjuma de naandë, nöö de ta tja sitaafu seei, ma ka u de disa di hogilibi u de bia suku Masa Gadu fu hopo ën në, nöö hën de sai naandë ta kosi ën nöömö ta taki taku fëën a peipei futu. Hii fa Gadu abi makiti a dee sitaafu naandë liba seei, ma dee lö sëmbë dë an kë sakadeseei dëen möönsö.

¹⁰Nöö hën di u feifi basia kandi di fëën komitji tuwë go a di könubangi u di mbeti liba, ka a ta sindo ta tii libisëmbë, hën wan gaan dungu ko tapa hii dee kondë ka a ta tii dou kankan. Nöö dee sëmbë dee sai naandë, de ta fuka te na soni. De ta bai ta kai wolo ta njan tanda. Hogi nöö di sitaafu hogi sö. ¹¹Ma nöö hii fa i si de ta tja pena ku fuka dë, dee kasikaasi ta kii de ku njan seei, ma de an ta bia disa dee hogilibi u de möönsö. Hën de sai naandë ta kosi Masa Gadu ta taki taku fëën tee ka a dë a liba ala.

¹²Nöö hën di u sikisi basia, hën a kandi di fëën komitji tuwë a di gaan lio de kai Efaata, nöö hën di lio dëe seei fika pasi a mindi da dee könu u sonukumutu ku dee sodati u de fu de waka.

¹³Nöö hën mi toona si di bë kaima möön, ku di fosu mbeti hogiwan, ku di oto mbeti di ta tja

buka da di fosu mbeti ta ganjan sëmbë, nöö hën mi si dii soni kuma tödö kumutu a de buka denu.

¹⁴Nöö dee tödö dë, nöö dee akaa u dee didibi wë de dë e. Nöö de ta du sömëni gaan foondofoondo soni ta ganjan sëmbë ta hai tja ko a de. De ta waka a dee köndëköndë u goonliba tuu te dou nango ta hai dee könu tja ko makandi u de feti di gaan feti a di Daka di di Gadu di abi hii makiti u mundu buta.

¹⁵Nöö hën mi jei wan töngö taa:
Un haika e.

Mi o ko a unu a wan köni fasi kumafa wan fufuuma ta ko a ndeti.

Nöö ee wan sëmbë i dë ku wojo ku koosu bisibisi a i sinkii, nöö i naki bunuhedi e.

Biga sëmbë an musu ko si i pënepënë u sen musu kisi i.

Nöö sö di töngö taki.

¹⁶Nöö hën de dii akaa u dee didibi hën de waka a hii goonliba pii dee könu u dee köndëköndë tuu te de kaba, nöö hën de tuu hai ko makandi a di kamian di dee Dju ta kai Amagedon fu de go a di feti.

¹⁷Nöö hën di u sëbën basia ko kandi di fëen komitji, lasiti wan, tuwë go a di ventu denu.

Nöö hën mi jei wan gaan töngö kumutu te a di könu sutuu u Masa Gaangadu a di Wosu denu dë. A taa: "Söö. Kaba fëen disi e!"

¹⁸Nöö di juu dë, liba ta koti faja hawaihwai, gaangadu ta bai gbalam gbalam, gaan giinta ta piki gililili, goonliba ta seki ta latja ta jabi. Nöö di seki di goonliba seki dë, nöö fu kumutu a di ten di Masa Gaangadu mbei goonliba buta sëmbë nëen u

te dou di ten aki, nöö goonliba an bi seki sö wan daka. ¹⁹Nöö fa a seki naandë, hën di gaan köndë de kai Babilon, booko a dii pisi. Nöö hii dee oto köndë u dee nasiönnasiön tuu kai booko pisipisi tu.

Wë nöö a di fa dë sö Gadu mëni di gaan köndë de kai Babilon e, kumafa a hogi tjika. Nöö hën a tei wan gaan kan lai di hatiboonu fëen nëen te a fuu pöö, hën a duwengi en faa bebëen. ²⁰Nöö hii dee paati a dee ze denu tuu go tee na wan u de dë u si möön. Hii dee gaangaan kununu an dë u feni möön tu, goonliba ko dë palalaat te kamian an dë u tjubi möön. ²¹Nöö hën éisi ta kumutu a liba ala dombodombo ta kai gbii gbii ta naki sëmbë ta kii. Dee éisi dombo naandë, wan u de ta hebi kuma feifiteli kilo sö.

Nöö fa dee soni pasa dë seei, ma dee sëmbë fika a goonliba ta kosi Masa Gaangadu eti ta taki taku fëen fu di gaan sitaafu de ta tja naandë hedî.

Aki Johanisi si wan mötjö mujëë.

17 Nöö hën wan u dee sëbën basia dee bi abi dee sëbën komitji ko a mi. Hën a taki da mi taa: "Ko go ku mi, nöö mi o lei i di sitaafu di di gaan mötjö mujëë di dë sindosindo a dee sömëni wata mindi o kisi. ²Fa a sai naandë, hii dee könu u goonliba ku dee sösö sinkii sëmbë tuu a buteën seei da de u de libi mötjö libi ku en tee a dööngö de. Leti kuma te win dööngö wan sëmbë, nöö sö a dööngö de poi pakisei u de tjika."

³Nöö fa di basia fan dë, hën a tja mi go te a wan sabana denu.

Ma na mi sinkii go e, mi akaa.
 Nöö hën mi go si wan mujëe, a dë sindosindo a wan mbeti liba. Nöö di mbeti dë, sinkii fëen bë hëii sö, nöö a abi sëbën hedi, ku teni tutu a dee hedi fëen. Nöö hii èn sinkii tuu dë sikifisikifi ku wanlö hogi në ta sösö Masa Gadu.

⁴Nöö di mötjö mujëe di i si a di mbeti liba sindosindo naandë, a dë bisibisi ku gaan dii soni nëen sinkii te a hia. Biga a bisi baau ku bë koosu, nöö a bisi sömëni djamati sitonu ku goutu soni, ku diidii konda ta koti faja njëngënjëngë te na soni. Nöö a dë ku wan goutu kan nëen maun. Nöö di kan dë fuufuu pöö ku sösö hogi, ku poipoi soni, sensen wan. Nöö dee soni dë wë ta lei unfa di mötjö libi fëen hogi tjika.

⁵Nöö wan wödu dë sikifisikifi a di mujëe mindifesi taa:

DISI DA DI GAAN BABILON,
 DI GAAN MÖTJÖ MAMA U
 MUNDU.
 HËN TA PAAJA MÖTJÖ LIBI A
 GOONLIBA
 TA LEI SËMBË HII POIPOI LIBI,
 SENSEN WAN DI NA FITI
 LIBISËMBË U DU A GOONLIBA.

Sö wan hogi mujëe mi si dë e.

⁶Nöö fa mi ta luku di mötjö naandë, nöö mi si taa a dë dööngödööngö ku di buuu u dee sëmbë u Gadu, dee de bi kii fu di de bi ta piki gbelin taa de nama ku Masa Jesosi.

Nöö a bigi da mi seei fa mi si di mujëe naandë.

⁷Nöö hën di basia hakisi mi taa: "Mati, faandi mbei di soni dë bigi da i sö? Wë haika e. Mi o puu dee tjubitjubi soni da i. Di mujëe, ku di

mbeti di a dë nëen liba dë di abi dee sëbën hedi ku dee teni tutu, de tuu mi o puu da i be i sabi andi de kë taki.

⁸"Fa i ta si di mbeti naandë, nöö a bi dë kaa e, ma fa u dë aki an dë möön. Ma te wan pisi, nöö a o kumutu a di baaku di na abi goon toona ko baka. Ma nöö fa a o ko dë, nöö a o ko faa kaba a sösö go u koo awaa.

"Nöö te a o toona ko, nöö a o foondo dee sëmbë dee në u de an dë sikifisikifi a di Buku u Libi fu sensi Masa Gadu mbei goonliba. Te dee lö sëmbë dë si di mbeti a o bigi da de seei. Biga di mbeti dë an bi dë möön. A bi go ma nöö te u de kë si hën a toona ko baka." Sö di basia taki da mi.

⁹Nöö hën a toona fan ku mi möön, taa: "Mati, fa mi o fan ku i aki sö, nöö i musu abi fusutan ku köni e, ufö i sa sabi dee soni mi o taki aki."

Nöö hën a taa: "Haika e. Dee sëbën hedi u di mbeti naandë, de kë taki u dee sëbën kununu ka di mötjö mujëe dë a de liba. Söseei tu de kë taki u sëbën könu. ¹⁰Nöö feifi u dee könu tii pasa go kaa e, nöö di u mbei sikisi nöö hën dë ta tii eti. Nöö di u mbei sëbën nöö hën an dou eti e. Nöö fa i si a o hopo ko dë, nöö a musu u ko ma fu wan sati ten sö nöö, nöö soni fëen o kaba.

¹¹"Söö. Wë nöö di mbeti di i si an bi dë möön naandë ma te wan pisi a toona ko, nöö hën kë taki taa wan oto könu, di fu mbei aiti, o ko. Ma fa a o ko naandë, nöö a bi dë wan u dee sëbën dee bi tii kaa. A bi tii te a go, nöö hën a toona ko a tii möön. Sö di mbeti dë kë taki. Ma fa a o ko

dë, nöö te wan pisi, nöö a o go kaba a sösö fu nöömöö.

¹²“Nöö de teni tutu a di mbeti hedi i ta si naandë, nöö de seei da könu tu e, ma de an ko a tii eti. Nöö te juu u de dou, nöö de o kisi makiti u de ku di mbeti tuu sa tii makandi, ma fu wan sati pisiten nöö. ¹³Nöö fa i si dee teni könu o tii dë, nöö de tuu o wooko ku di wan kodo pakisei. Biga hii makiti u de ku hii taki u de tuu o dë a di mbeti maun.

¹⁴“Nöö de o hopo go feti ku di Sikafu Mii, ma di Sikafu Mii o wini de e. Biga hën da di Masa a hii masa liba, hënseei da di Könu a hii könu liba. Nöö fa a o wini de dë, a o abi wanlö hia sëmbë nëen së dee a bi pii tei buta ko sëmbë fëen apaiti. De tuu o ta waka nëen baka ku di wan kodo hati, nöö hën ku de tuu makandi o wini dee könu e.”

¹⁵Nöö hën di basia fan ku mi möön taa: “Dee wata dee i si di mujëë dë a de mindi sindosindo naandë, nöö de wë da dee gaan hia sëmbë u mundu e, dee peipei nasiön sëmbë, ku dee peipei lö, ku dee peipei föluku ta fan dee peipei töngö u goonliba.

¹⁶“Nöö di mbeti di u taki dë, ku dee teni tutu fëen tuu, o ta buuse di mötjö mujëë te de an sa si ën a wojo seei. Nöö de o puu hii soni nëen di a abi, te a fika pënepënë ku maun tjululuu. De o njan mén te de kaba, nöö di fëen di o fika de o tjuma a faja fiaa puu dë. ¹⁷Ma nöö fa i si de o ta du ën dë, nöö Masa Gadu wë buteën a de hati u de du sö e. Nöö a o buta de teni könu fu de saka hii di tii u de ku telu da di

mbeti, faa musu passa a bakaten leti kumafa Gadu bi buta.

¹⁸“Wë nöö di mujëë dë, nöö hën wë da di gaan köndë de kai Babilon e, di ta buta hii dee könu u di goonliba aki tuu nëen basu.”

Nöö sö di basia taki da mi e.

Aki di gaan köndë de kai Babilon kai.

18 Nöö a baka u di dë, hën mi si wan oto basia u Masa Gaangadu köndë kumutu a liba ta bazia ta ko a goon. Nöö fa a ko dë, nöö a abi gaan makiti, nöö di waiti fëen sinkii di a abi ta limbo hii goonliba. Sö a abi poosian tjika.

²Nöö hën wë a bai basia taa:

“Heei, un haika ooo, lanti un haika e.

Di gaan köndë de kai Babilon
nöö a booko ooo,
a booko kai holou seei.

Fa i si u dë aki, a ko fika wan
kamian ka dee didibi nöö ta libi.
Mi taki e, a ko dë wan kamian
seei ka dee soni bi ta mbei
deseei gadu ta daama nango
ta ko.

Na ala dee tingi fou ku hii dee
taku fou u goonliba tuu na
bunu wan hai go fika ta libi.

³ Fa di köndë bi sai naandë,
nöö hii dee nasiönnasiön sëmbë
u goonliba tuu
njan di poipoi libi fëen kaa tefa
de dööngö. Aai.

Dee könu u goonliba seei
njan di fanafiti libi fëen naandë
ku ën makandi.

Nöö di langahati sëmbë bi abi u
dee soni fëen,
hën mbei dee wënkëma ko gaan
guduma seei.

- Ma nöö fa u dë aki
a booko kai o,
a kai kaba a sösö gbegedee!"
Sö di basia bai taki.
- ⁴Nöö hën wë mi jei wan töngö piki a liba ala möön, a taa:
"Un kumutu a di köndë naandë e,
un dee sëmbë dee dë u mi.
Wan musu nama ku än a dee
hogi du fëen a ta du,
fu dee sitaafu a o tja an musu
kisi unu.
- ⁵Biga fa a sai dë,
nöö dee hogi du fëen lai oto a
oto liba
tee dou a Masa Gadu Kondë aki.
Sö de hila tjika.
Nöö Gadu an fëekëtë de e.
- ⁶Nöö mi taki e,
a musu kisi paima fu dee hogi
dee a bi ta du naandë.
Aai.
De musu sitaafu än tu toon
möön hebi möön fa a bi
sitaafu otowan.
Di kan di a bi lai da sëmbë u de
bebe,
nöö de musu lai än tu pasi
fuufuu dëen,
be a bebëen tuu.
Sö de musu dëen gaan sitaafu
tjika.
- ⁷Fa a bi ta libi hebi tjika dë kuma
guduma
ta njan buka a hii soni,
leti sö nöö de musu toona
penëen dëen fuka e. Aai.
Biga fa a sai naandë,
a bi ta sindo ta taki nëen hati taa:
'Fa mi dë aki,
könu mi dë e.
Ma dë kuma dee mujëe manu u
de dëdë, de fika a ganda.
- Nönö. Di soni de kai kusumi,
na wan ten seei mi o sabi än a
mundu möönsö.'
Sö a bi ta taki nëen hati.
- ⁸Nöö fëen mbei wë a o kisi dee lö
sitaafu dë e.
A di wan kodo daka de o ko
nëen liba seei gilili sö ku telu.
Aai.
Ee fuu taki än,
nöö kusumi, ku hangi ku dëdë
tuu o ko nëen a di wan kodo
daka.
Faja o ko tjumëen kaba a sösö
djee.
Biga di Kuutuma fëen da Masa
Gaangadu seei
di abi hii kaakiti u mundu."
- Sö di fan di kumutu a liba ala, nöö
sö a taki e.
- ⁹Nöö fa di köndë o ta tjuma,
sumuku fëen o ta hopo nango a liba
naandë, nöö dee könu u goonliba
dee bi ta libi di poipoi libi hogi
wan ku än makandi, nöö de o si
di sitaafu fëen di a kisi, nöö de o
ta bai ta këe ta kusumi seei te a
bigi. ¹⁰Ma de an o sa go zuntu ku
ën e, biga de o fëëe poi. De o panta
seei ta tëëmë. Nöö de o taanpu te a
longi ala ta bai taa:
"Ee, aai oo maingë, a tjali!
Babilon, di gaan gindi nëbai
köndë naandë,
hën kisi sitaafu sö hesi nö?
Aai, wë a bigi!"
- Sö de o ta këe pena ta konda soni a
buka.
- ¹¹Nöö dee sëmbë dee bi ta
bai soni a dee kamiankamian u
goonliba ta tja go ta sei a Babilon
dë, nöö deseei o ta këe ta kusumi
tu. Biga dee sipi u de dë lailai ku

hii pei gudu, ma sëmbë an dë u bai de möön.¹² Dee goutu soni, soofu soni, djamatí sitonu, dee gaan diidii konda, dee peipei koosu gaan dii wan, baaubaau, ku bë, ku dee linzo koosu, dee lasua sö, hii peipei dii pau dee ta sumëe suti, dee tëmbë de ta tëmbë ku zaun tanda, pau, köpö, ku dee de ta tëmbë ku hanse sitonu,¹³ dee peipei soni de ta tuwë a njanjan faa ko suti, dee peipei soni de ta tjuma a dee begitafa da dee gadu u de, dee gaan dii sumëesuti fatu, peipei win u bebe, fatu u lobi a sinkii, boon u jasa soni, dee alisi fania sö, kau, sikafu, hasi, dee gaan dii wagi dee hasi ta tja, dee libisëmbë dee de ta tja ko sei u saafu, te kisi dee de ta sei buta da fanafiti libi ta poi pakisei u de, dee lö soni dë tuu seei sëmbë an o dë u bai de möön.

¹⁴Nöö dee sëmbë bi ta tja de ta sei dë, nöö de o këë pena da di köndë taa:

“A tjali baa.

Hii dee soni dee i bi ta giii u de, na wan u de fika da i möön e.

Hii dee gudu ffi ku di nëbai i bi abi,

de an dë u si möön.

De tuu kaba fiaa.

Aan fa joo du te joo sa feni de möön a mundu oo.”

Nöö sö de o ta bai ta taki.

¹⁵Nöö dee wënkëma dee bi ta sei soni da dee sëmbë u Babilon tefá de ko gaan guduma dë, nöö deseei o si fa di köndë ta pena, nöö de o panta tee. De o tuwë gogo te a wan së ala ta konda soni a buka taa:

¹⁶“Ee, aai oo maingë, di soni aki a tjali.

A bigi da u.

Di gaan nëbai köndë naandë, hën kaba a sösö sö. Aai.

Di köndë dë, hën wë bi abi hii dee gaan diidii koosu sö, bë ku baau.

Hën bi abi dee peipei goutu soni ku dee djamatí, ku dee diidii konda dee ta koti faja njëngënjëngë.

¹⁷Nöö hën sö hesi hii dee gudu dë kaba a sösö tuu fiaa!

A bigi a mundu e baa!” Sö de o ta bai ta këë ta taki.

Nöö dee kabiteni u dee pipi, ku dee matoosi, ku dee sëmbë dee ta waka a dee pipi, ku hii dee sëmbë kaa dee ta wooko a dee pipi u de feni soni u njan, hii dee lö sëmbë dë tuu o taanpu a longi tu, ta luku fa di köndë ta tjuma ta kaba a söös.

¹⁸Nöö fa de o ta si di sumuku ta puu gbitii nango a liba naandë, nöö de o bai taa:

“Ee aai oo, maingë, di nëbai foto hën ko sö nö? Biga na wan köndë seei bi dë a mundu aki

di i bi sa tei maaka ku ën.

Aai maingë, wë a bigi.”

¹⁹Nöö de o ta ba gudugudu ta hiti a de hedi ta bai ta këë ta konda soni a buka ta kusumi taa:

“U kai wolo da i oo, u kai wolo da i e, i di gaan köndë naandë. Di soni aki bigi da u poi. Biga dee sëmbë dee bi ta waka a di ze ta sei soni i wë bi mbei de ko gaan guduma. Ma nöö fa u dë aki,

nöö hën i poi kaba a sösö
wantewante sö nö?
Aai, wë a bigi."

Sö de o ta këë pena ta taki.

²⁰ "Wë ma nöö un dee sëmbë u
Masa Gadu Kondë,
un musu wai e.
Un wai seei,
un dee tjabukama u Masa Jesosi
ku un dee fesiten tjabukama u
Gadu.
Un wai oo,
hii un dee sëmbë u Gadu tuu.
Biga Masa Gadu paka di kondë
dë baka
u dee hogi dee a bi du unu e."

²¹ Nöö hën wan gaan makiti basia
u Masa Gaangadu kondë hopo wan
gaan gindi sitonu kuma di de ta
lala soni, nöö hën a tuwëen a di ze
dendu dubuu pii.

Nöö hën a taa:
"Sö de o hiti i tu e,
ju di gaan kondë de kai Babilon dë.
Sö joo kai hebi tjika.
Nöö fa de o tuwë i dë,
nöö ja o dë u si ku wojo möön a
mundu e, kwetikweti.

²² Dee gitalima fii,
ku dee kandama,
ku dee sëmbë bi ta böö foloiti
ku tutu,
na wan kodo u de o dë u jei a i
möön.
Dee tembëma dee bi ta mbei
dee soni a i dë,
na wan u de o dë a i möön e.
Na wan kodo u dee mbii giinta
seei o dë u jei a i möön.

²³ Faja an o dë ta sëndë a i möön
tu.

Nöö fa wan womi ku ën njunjun
mujëë bi ta fan suti ku deseei
dë,

ma di fan dë an o dë u jei a i
möön e.

Fa i bi sai dë,
nöö dee sëmbë dee bi ta sei soni
a i,
de bi dë gaan hebi sëmbë u
goonliba.

Hii nasiön sëmbë u goonliba tuu
i bi ta dööngö ta hai ta tja ko a
i dë
ku dee gaan tofu fii,
ku dee ganjan fii,
ta poi de ta kaba a sösö.

²⁴ Fa i si i sai dë,
a di doti fii dë
nëen wë de feni di buuu u dee
tjabukama u Gadu
ku hii dee oto sëmbë feën dee
de bi kii a goonliba aki.
Hën wë mbei joo kisi sö wan
gaan hogi sitaafu e."

Nöö sö mi jei di basia bai taki.

Aki dee sëmbë u Gadu ta wai fu di Babilon kai.

19 Nöö hën a baka u di dë, hën
mi jei soni ta giinta a liba
ala kuma wanlö gaan hia sëmbë ta
bai taa:

Aai oo, dee sëmbë,
un boo ta gafa di Gadu fuu e!^q
Biga hën abi hii heepi a mundu.
Fa a sai dë, a waiti e,
nöö a a' nébai tu.
Hën abi hii makiti u mundu.

² Dee kuutu dee a ta kuutu, a ta a'
leti a de,
nöö a ta kuutu a wan leti fasi tu.

^q 19:1 Aki taa de ta bai: "Haleluja."

Biga a kuutu di gaan mötjö
 mujëë
 di bi poi hii goonliba ku di
 fanafiti libi fëën.
 A dëen di sitaafu di fiti ën.
 Biga nëën maun de feni di buuu
 u dee futuboi u Gadu dee de
 bi kii.
 Hën wë mbei Gadu dëen di
 sitaafu dë sö e.
³Nöö hën mi jei de bai wan pasi
 möön taa:
 Aai oo, un gafa Masa Gadu e.
 Biga fa a tjuma di gaan köndë
 dë,
 nöö sumuku fëën ta puu nango
 a liba ala fu nöömö.
⁴Nöö hën de tuwenti-a-fö tiima
 ku dee fö libilibi soni, hebi wan
 dë, nöö hën de kai ku fesi a goon
 a Masa Gaangadu fesi dë ta gafëën
 ka a dë a di könubangi sindosindo
 naandë.
 Nöö hën de taa:
 Sö a dë. Un boo gafa Gadu e!^r
⁵Nöö hën mi jei wan oto töngö
 kumutu leti ka di könubangi sai
 naandë. A taa:
 Aai, tuu, un gafa di Gadu fuu.
 Hii un dee sëmbë dee ta dini ën
 ta lesipeki ën,
 pikiwan ku gaanwan tuu,
 un gafëën e!
⁶Nöö hën mi toona jei wan giinta
 fu wanlö gaan hia sëmbë ta piki
 kuma wan gaan dan ta mbei wooo,
 kuma liba ta bai gbalamgbalam sö.
 De ta bai taa:
 Aai, dee sëmbë, un gafa Gadu e.^s
 Hën da Masa fuu.

Hën wë abi hii makiti.
 Fa a sai dë,
 nöö hën da könu u mundu ta tii
 hii soni.
⁷Un piizii ku ën.
 Un boo wai ku ën ta bai ën në.
 Biga di juu di di Sikafu Mii
 musu toou ku di mujëë fëën,
 nöö a dou e.
 Fa i si u dë aki,
 di mujëë seekëën seei te a kaba
 kaa.
⁸Nöö fa i si a bisi dë,
 a dë ku gaan limbo koosu
 gbelingbelin,
 waiti wan seei ta koti faja
 njéinjéin.
 Sö wan koosu wë de dëen faa
 bisi e.
 (Wë nöö di koosu naandë, dee
 sëmbë, hën wë ta lei kumafa dee
 sëmbë u Gadu ta libi limbolimbo
 nëën wojo tjika e.)
⁹Nöö hën di basia di ta lei mi dee
 soni taki da mi taa: “Söö. Wë sikifi
 sö e, mati, taa: ‘Dee sëmbë Gadu
 kai fu de ko a di toouwosu u di
 Sikafu Mii ko njan di piizii, nöö de
 a kólöku e.’”
 Hën a taki da mi taa: “Dee soni
 dee i si mi ta tei ta konda da i aki,
 nöö de dë tuutuu soni, gbelingbelin
 wan. Biga a Gadu seei wë de
 kumutu.”
¹⁰Nöö di mi jei a taki sö, hën wë
 mi kai a di basia dë futu ku fesi a
 goon naandë, u mi musu begi ën.
 Ma nöö hën a bai mi taa: “Nönö e,
 mati, na du sö e. Biga fa i si mi dë
 aki, nöö mi dë wan futuboi u Gadu

^r 19:4 Aki taa de ta bai: “Haleluja.”

^s 19:6 Aki taa de ta bai: “Haleluja.”

leti kuma i seei ku dee otowan fii dee i si tei dee soni dee Masa Jesosi bi konda. Sö nöö u tuu dë e. Gadu wanwan fii musu begi. Biga hën nöö Masa Jesosi bi mbei sëmbë ko sabi di a bi dë a goonliba aki, nöö hën nöö di Akaa bi ta buta a dee tjabukama hati tu u de ta konda soni fëen da sëmbë. Nöö hën mbei hën nöö i musu begi.”

**Aki Masa Jesosi ku dee
sodati u Gadu Kondë miti feti
ku dee felantima fëen.**

¹¹Nöö hën mi bia luku, hën mi si liba ala jabi hooo. Hén mi si wan weti hasi ku wan Sëmbë nëen liba sindosindo. Nöö di Sëmbë dë, hën de kai Futoou ku Leti. „Biga i sa futoou èn a hii soni dee a ta du, nöö dee soni a ta taki, de tuu dë gbelingbelin soni.“ Hén ta kuutu ku leti, nöö söseei a ta feti ku leti tu. ¹²Fa a sai dë, nöö wojo fëen ta sëndë kuma faja, „ku èn a ta si hii soni tuu tee dou,“ nöö a dë ku sòmëni könu kaapusa nëen hedi. Nöö wan në dë sikifisikifi nëen di oto sëmbë an sa sabi möönsö, boiti hën wanwan tö nöö sabi èn.

¹³Nöö a ta bisi wan gaan langa djapona nëen sinkii, nöö di djapona dë kuma de tuusi èn a buuu toona puu. Nöö di oto në fëen, hën da di Wöutu u Gadu.

¹⁴Nöö fa a dë a di hasi liba ta waka ta ko dë, nöö dee sodati u Masa Gaangadu kondë tuu dë nëen baka sililii ta ko, nöö de tuu dë a weti hasi liba tu, ku gaan limbo koosu faan a de sinkii. ¹⁵Nöö wan së ufangi saapusaapu selenselen a de tu së ta kumutu a di Fesima dë

buka dendum. Ku èn a o feti ku dee felantima fëen u hii dee nasiön tuu te a wini de. A o ta tii de ku gaan kaakiti seei, leti kuma te wan felu kai a wan doti paabi liba booko èn pisipisi. Nöö fa i si a o ta ko dë, nöö hën o makisa hii dee doloifi njanjan dee dë a di hatiboonu baki u Masa Gaangadu dendum, di abi hii makiti u mundu.

¹⁶Nöö wan në dë a di djapona fëen ku èn asakpaa tuu taa:

DISI DA DI KÖNU A HII KÖNU
LIBA,
KU DI MASA A HII MASA LIBA.

Aki wan basia ta bai da fou u de jei.

¹⁷Nöö hën mi bia luku leti a di sonuwojo ala, hën mi si wan basia u Gadu taanputaanpu. A ta bai da hii dee tingifou ta buwa a liba ala taa:

Un hai ko ooo!

Un hai ko e!

Un ko njan di gaan njan di Masa
Gaangadu ta seeka da unu.

¹⁸Biga hia gbamba o dë u njan e! --
dee könu,
ku dee sodati hedima,
ku dee gaan hebima u mundu,
ku hasi,
ku dee sëmbë bi ta waka a dee
hasi liba,

sö di gbamba hia tjika e!

Un hai ko njan dee sinkii u
hii pei libisëmbë dee dë a
goonliba e:

fiima ku saafuma,

lagima ku hebima,

pikiwan ku gaanwan tuu.

Un tuu ko njan e!

Sö di basia bai da dee fou.

¹⁹Wë nöö fa a bai dë, hën mi si di mbeti ku dee könu u goonliba ku

hii dee sodati u de, ka de bi hai go zunta ta seeka fu de go feti ku di Sëmbë di dë a di weti hasi liba ku dee sodati fëën.

²⁰Nöö hën wë aan soni. Hën di Fesima dë ku dee sodati fëën hën de kisi di mbeti gbolo, ku di ganjan tjabukama fëën di bi ta du dee foondofoondo wooko da di mbeti. Di ganjan tjabukama dë, hën bi ganjan hii dee sëmbë dee dë ku di nöbu u di mbeti a de mindifesi tuu, dee ta begi di pindi fëën. Hën ku di mbeti seei tuu de kisi ku libi vinde vioo tuwë go a di gaan faja kuma ze di ta kisi ku zuwalufu fu nöömöö.
²¹Nöö hën de toona kii dee bakama u di mbeti tuu puu ku di sëufangi di dë a di Fesima buka dë.

Nöö hën wë dee fou kai de na de e, nöö hën de go ta njan dee dëdëdëdë sëmbë a goon naandë teefa bëë u de fuu.

Sö wan soni mi si e, dee sëmbë.

Aki ta taki u di dusu jaa tii u Masa Jesosi ku fa de du ku di didibi.

20 Nöö hën a baka u di dë, hën mi si wan basia u Masa Gadu Kondë möön kumutu a liba ala ta bazia ta ko. Nöö fa a ta ko dë, nöö a dë ku wan söötö mii nëen maun. Nöö di söötö mii dë, hën ta jabi di baaku di na a' goon. Nöö a dë ku wan gaan këti nëen maun tu.

^{2,3}Nöö hën a kisi di gaan bë kaima gbaa, di oto né fëën da di awoo sindeki, hën da di didibi Saatan seei. Nöö hën wë a bui én ku di këti te a kaba, vinde viiin go a di baaku di na abi goon naandë denu. Nöö fa a vindëën tuwë go

dë, nöö a o sai dë wan dusu jaa longi bifö de o toona lusu én baka.

Nöö hën di basia söötö di baaku buka te a kaba naki sitampu nëen gbai be di kaima tan a di kamian dë. An musu kumutu faa go ta ganjan dee nasiönnasiön sëmbë u goonliba möön, hii dee dusu jaa longi naandë. Ma nöö a baka u di dë, nöö de musu toona lusu én fu wan sati pisiten sö.

⁴Nöö di mi toona luku möön, nöö hën mi si wanlö sëmbë sindosindo a wanlö könubangi dë. Dee sëmbë naandë, de Gadu da taki fu de musu dë kuutuma.

Nöö hën mi toona si dee akaa u dee sëmbë dee de bi koti hedi kii fu di de bi nama ku Masa Jesosi ta konda di buka u Gadu. Dee lö sëmbë naandë, de an saka deseeli da di mbeti ku di pindi fëën wan daka möönsö, de an tei di maaka fëën a de mindifesi nöö de an tei én a de maun tu. Nöö de wë toona weki ko dë ku libi e, nöö de ku Masa Jesosi tuu ta tii makandi a de dusu jaa longi dë.

⁵Nöö fa dee sëmbë toona weki dë, hën wë o dë di fosu wekibaka u dëdë sëmbë. Ma dee oto sëmbë an o weki baka eti e. Te dee dusu jaa pasa ufö de o weki. ⁶Fa dee fosu sëmbë weki dë, nöö de dë apaiti sëmbë u Gadu, nöö de dë bunu. Biga di u tu dëdë di ta paati libisëmbë ku Gadu fu nöömöö an o kisi de möönsö. Nöö fa de sai naandë, de o abi di mindima wooko ta tja sëmbë go a Gadu ku Masa Jesosi di Keesitu, nöö de ku én o ta tii di tii makandi di wan dusu jaa longi dë.

Aki ta lei fa di didibi kaba a sösö.

⁷Nöö a baka u de dusu jaa dë nöö de o lusu di didibi puu a di baaku denu ka de bi tuwëen go. ⁸Nöö a o ta waka a hii kamian u goonliba' ta lontu ta kai dee nasiönnsiön sëmbé u de musu hai ko fu de feti ku Gadu. Nöö dee sëmbé a o ganjan hai tja ko dë, nöö de o ta kai de Gögi ku Magögi, nöö de o hia teee kuma dee sandu sii dee dë a di ze bandja di na wan sëmbé sa konda.

⁹Nöö fa dee hia sëmbé o kumutu a hii köndë u goonliba dë, nöö de o booko ku baai gililili hai ko lontu dee sëmbé u Gadu, ka de dë a di köndë di a lobi dë. Hën da Jelusalen. Nöö de o paaja lontu di köndë buta a djegi u de feti ku ën. Ma nöö di juu dë, wan gaan soni o pasa. Faja o kumutu a liba ala kai a de liba tjuma de kii tuu fiaa puu dë.

¹⁰Nöö de o kisi di didibi di bi ganjan dee hia sëmbé di gaan ganjan naandë, nöö de o tuwëen go a di gaan faja di ta kisi u nöömö ta tingi zuwalufu, ka de bi hiti di mbeti ku di ganjan tjabukama tuwë go kaa. Nöö naandë wë de o fika ta tja gaan sitaafu fu teego. De an o kumutu dë möönsö.

Aki ta lei di kaba lasiti kuutu u Gadu.

¹¹Nöö hën mi bia luku, hën mi si wan gaan könubangi wetiweti faan sö, ku wan Sëmbé néen sindosindo. Nöö fa u mbei dë, hën mundu ku goon go kumutu a di Sëmbé naandë fesi te de an dë u si möön seei, kwetikweti. „Sö wë di kaakiti u Gadu bi hebi a di kamian dë e.,

t 20:8 Aki taa “dee fö së u goonliba”.

¹²Nöö hën mi si dee dëdë sëmbé, heiwan ku lagiwan tuu, taanputaanpu a di Sëmbé di dë a di könubangi fesi.

Nöö aan soni, hën de jabi dee buku. Nöö hën de tei wan oto buku bi sai dë möön de kai di Buku u Libi, nöö hën de jabi ën tu. ¹³Nöö a di buku naandë, dee sëmbé dee kisi di libi u teego në dë sikifisikifi. Nöö hën de kuutu dee dëdë sëmbé dee dë taanputaanpu dë te dou kumafa de bi libi a goonliba. Biga hii fa de bi libi a goonliba tuu dë sikifisikifi a dee buku de jabi naandë denu.

¹³Nöö fa de du dë, nöö di ze seei puu hii dee dëdë sëmbé dee bi dë néen denu tuu tja ko, nöö dëdë ku dëdékondë seei puu dee sëmbé u de tja ko tu. Nöö hën di Sëmbé di dë a di könubangi kuutu hiniwan u dee lö sëmbé dë te dou kumafa de bi libi.

¹⁴Nöö hën de tei dëdë ku dëdë köndë tuu tuwë ku telu go a di gaan faja denu. Nöö di faja dë, hën wë da di u tu dëdë e. Naandë dee sëmbé dee o paati ku Gadu o go dë fu nöömö. ¹⁵Nöö hiniwan sëmbé di në an dë sikifisikifi a di Buku u Libi, nöö de o hiti ën tuwë go a di gaan faja kuma ze dë denu.

Sö wan gaan soni mi si möön e, dee sëmbé.

Aki ta taki u di njunjun mundu ku di njunjun goonliba di o ko.

21 Nöö hën mi bia luku möön, hën mi si wan njunjun mundu ku wan njunjun goonliba, biga di fosu mundu ku di fosu

goonliba an dë möön. Nöö di ze seei an dë u si möön tu. De tuu pasa go fiaa.

²Nöö hën mi si di apaiti köndë u Masa Gaangadu, hën de kai di Njunjun Jelusalen, ta kumutu a Gadu ala ta saka ta ko. Nöö fa a ta ko dë, nöö a hanse leti kuma wan mujëe de seeka bisi te de kaba këe da wan womi faa tööu ku ën. Sö di köndë waiti tjika.

³Nöö hën mi jei wan töngö piki leti a di könubangi naandë. A bai taanga taa: “Fa u dë aki, nöö di tan kamian u Masa Gaangadu ko dë a libisëmbë dendum e. Aai. Masa Gadu o ta libi ku libisëmbë awaa. De o dë sëmbë feën, nöö hënseei o dë Gadu u de tu. ⁴Nöö fa de o ko sëmbë feën dë, nöö a o feki hiniwan u de wojowata puu. Këe an o ta kisi de möön. Dëdë ku tjali ku kusumi an o dë a de dendum möön tu. Söseei sinkii hati an o dë möön seei, kwetikweti, biga dee awoo soni dee bi dë tuu pasa go kaa.”

⁵Nöö hën di Sëmbë dë sindosindo a di könubangi naandë taki taa: “Wan si ö? Mi ta tooka hii soni buta ko njunjun.”

Nöö hën a taki da mi taa: “Dee soni i si mi ta konda da i aki, nöö i musu de tuu sikifi e. Biga bumbuu soni seei de dë fii sa a' futoou a de liba, nöö de tuu seei o ko pasa.”

⁶Nöö hën a taki da mi möön taa: “Wë a kaba. Mi wë da di seti u hii soni ku di kaba feën.” Nöö ee wan sëmbë dëewata kisi i nöö be i ko a mi e, nöö mi o tja i go ka di wata fu di libi u teego ta kumutu. Nöö di

wata dë an o dë fii paka ufö mi da i ën.

⁷“Nöö hii dee suti soni u ta taki aki tuu dë u di sëmbë di wini dee soni dee bi ta tapa pasi dëen faa du fa Gadu kë. Dee lö sëmbë dë o dë miii u mi e, nöö mi o dë Gadu u de.

⁸“Ma nöö dee sëmbë ta feëë sëmbë te de an sa nama ku mi, ku dee sëmbë dee an kë biibi a mi liba, ku dee sëmbë dee ta du dee soni ma sa si a wojo, dee kiisëmbëma, dee sëmbë ta libi fanafiti libi a di së u manu ku mujëe, ku dee tofuma, dee wisima, dee sëmbë ta begi oto gadu, dee mindisonima, mi taki da i taa di kamian u dee lö sëmbë dë, nöö hën o dë di gaan faja ze di ta kisi gililili dë ta tingi zuwalufu. Nëen dendum e lö sëmbë dë o dë e. Hën wë da di u tu dëdë.” Sö di Sëmbë sindosindo a di könubangi dë taki da mi.

Aki ta taki fa di Njunjun Jelusalen o hanse tjika.

⁹Nöö hën wan u dee sëbën basia u Gadu Kondë di bi abi dee sëbën komitji ku dee lasiti sitaafu u Gadu, nöö hën wë a ko a mi. Hën a taa: “Ko boo go. Be mi tja i go lei di tööu mujëe u di Sikafu Mii.”

¹⁰Nöö hën a tei mi na akaa fasi tja go tee a wan gaan kuun liba, hei wan, nöö hën a mbei mi si di köndë u Masa Gaangadu, di njunjun Jelusalen di ta kumutu a Gadu ala ta bazia ta ko. ¹¹Nöö fa a ta ko naandë, nöö a ta sëndë seei. Nöö di sëndë feën, hën di waiti u Gadu di a abi, hën i ta si dë e. Nöö a hanse

tee, i ta si ën kuma di djamat sitonu de kai jasipisi, sö a ta koti faja tjika. Nöö a dë limbolimbo gbegedee tu, kuma gaasi.

¹²Nöö de mbei wan gaan hei peni lontu di kondë, nöö di peni abi tuwalufu dööbuka fii denda go a di kondë denu. Nöö hiniwan u dee dööbuka naandë ta abi wan u dee në u de tuwalufu lö u Isaëli sikifisikifi nëen liba, nöö a abi wan basia u Masa Gadu ta watji ën. ¹³Nöö dee dööbuka dë a de fö së kanti u di peni. Dii u de dë a di së u sonukumtu, dii dë a di së u sonugo, dii dë a di së u basusë, dii dë a di së u libasë.

¹⁴Nöö fa di peni u di kondë sai dë, a mbei a tuwalufu gaan sitonu liba. De da goonsei fu di peni. Nöö hiniwan u dee sitonu abi di në u wan u de tuwalufu tjabukama u di Sikafu Mii sikifisikifi.

¹⁵Wë nöö fa di basia ta fan ku mi naandë, nöö a dë ku wan goutu pau nëen maun, faa maaka di kondë ku dee dööbuka feën ku di peni feën tuu, luku unfa de langa tjika. ¹⁶Nöö di kondë mbei fökanti e, langa feën ku baai feën dë makandi.

Nöö hën di basia maaka di kondë te a kaba ku di pau dë nëen maun naandë, nöö a langa kuma tu-dusu-ku-fö-höndö kilomëti sö. Nöö di baai feën ku di hei feën dë tu-dusu-ku-tuhöndö kilomëti sö tu. ¹⁷Nöö hën a maaka di degi u di peni te a kaba tu, nöö a dë kuma 60 mëti sö. Nöö hii fa wan basia u Gadu hën maakëen seei, ma a maakëen ku di wan seei maaka di libisëmbë ta maaka soni.

¹⁸Nöö fa di peni sai dë, ku di djamat sitonu de kai jasipisi de

mbei ën e, nöö a dë gaan hanse soni. Nöö di kondë seei mbei ku goutu wanwan tö, nöö di goutu dë dë limbolimbo gbegedee kuma gaasi sö, ta koti faja njëngënjëngë. Sö a limbo tjika.

^{19,20}Nöö de tuwalufu sitonu u taki dë, dee dë di goonsei u di peni, nöö deseei dë bisibisi ku gaan hanse djamat sitonu, hiniwan sitonu ku hën pei djamat:

Di fosuwan de bisi ën ku di djamat sitonu de kai jasipisi.

Di u tu de bisi ën ku di djamat sitonu de kai safila.

Di u dii de bisi ën ku di de kai agaati.

Di u fö de bisi ën ku di de kai samalagida.

Di u feifi de bisi ën ku di de kai saadonisi.

Di u sikisi de bisi ën ku di de kai koonaleini.

Di u sëbën de bisi ën ku di de kai kiisoliti.

Di u aiti de bisi ën ku di de kai belileesi.

Di u néigi de bisi ën ku di de kai tapasiön.

Di u teni de bisi ën ku di de kai kiisopasi.

Di u élufu de bisi ën ku di de kai hiasin.

Di u tuwalufu hën de bisi ku di djamat sitonu de kai ametisi.

„Nöö fa u kai dee peipei sitonu dë, nöö so u de dë bë, so u de dë guunguuun, so u de dë kuma jaififolo sö, so u de dë kuma baau, so u de dë kookokooko. Fa de sai dë, de dë gaan hanse soni e, ta koti faja njëinjëin.“ Nöö sö de mbei di goonsei u di peni hanse tjika.

²¹Söö. Nöö de tuwalufu döö u di peni mbei ku wan hanse soni tu, kuma di weti konda faan sö de kai paaleli. Hiniwan döö mbei ku wan sii fëen.

Nöö di gaan pasi u di köndë naandë mbei ku goutu wanwan limbolimbo gbegedee te dou. Nöö fa di goutu sai dë, i sa si pasa næën te dou a goon kuma gaasi, sö a limbo tjika.

Nöö sö wë di köndë waiti e, dee sëmbë.

²²Nöö fa mi si di köndë naandë, nöö Wosu u Gadu an dë næën denu e. An dë fanöodu, biga Masa Gaangadu di abi hii makiti, ku di Sikafu Mii, nöö de dë a hii di köndë kaa. „An dë fii go a kamian u go begi de möön.“

²³Nöö sonu ku libawojo an dë fanöodu u tuwë limbo da di köndë tu. Biga di waiti u Gadu ku di limbo u di Sikafu Mii ta tuwë limbo da hii di köndë kaa.

²⁴Nöö ka di köndë o limbo tjika dë, nöö hii sëmbë u goonliba o dë a di limbo dë denu ta libi. Nöö hii dee könu u di goonliba tuu o tja hii nëbai u de ko a di köndë kaa. ²⁵Nöö dee döö u di köndë an o ta tapa möönsö. Jabijabi nöö de o ta dë hii daka, biga ndeti an o dë möön. ²⁶Nöö di nëbai ku di hei fu hii nasiön o dë a di köndë naandë denu.

²⁷Ma nöö fa u taki aki, ee wan soni an dë limbolimbo, nöö an o sa ko a di köndë e. Dee sëmbë ta du fanafiti soni, sen soni, ganjan, mindi soni, de an o ko dë. Ma dee sëmbë dee në dë sikifisikifi a di Buku u di Sikafu Mii, nöö de nöö o

sa pasa ko a di köndë denu u de feni di libi u teego.

Aki Johanisi ta tapa di pampia.

22 Nöö hën wë di basia lei mi di lio di abi di wata u di libi u teego. Fa mi si di lio dë, nöö a dë seei limbolimbo gbegedee ta koti faja njëngënjëngë sö, nöö a kumutu leti ka di könubangi u Masa Gadu ku di Sikafu Mii dë. ²Nöö di lio ta kule seei langalanga leti a mindi u di gaan pasi u di köndë, nöö a de tu së bandja tela fu di lio, nöö i abi di pau de ta kai Di Pau u di Libi u Teego. Nöö tuwalufu pasi di pau i si dë ta pai a wan jaa denu, hiniwan liba a ta pai wan pasi. Nöö di uwii fëen ta kula hii nasiön u goonliba.

³Nöö di juu ten dë, na wan soni o dë möön di siba dë næën liba e. Nöö di könubangi u Masa Gadu ku di Sikafu Mii o dë leti a di köndë ganda mindi. Nöö naandë dee futuboi fëen o ta dini ën. ^{4,5}De o ta si ën fesi hiniwan juu, nöö di në fëen o dë a de mindifesi. Nöö sö hën ku de o ta tii makandi fu nöömö teego.

Nöö di juu ten dë, ndeti an o dë möön e. Nöö de an o abi lampufaja fanöodu möön u limbo kamian. Sonu seei an o dë fanöodu möön faa tuwë limbo ko a di köndë, biga di waiti Masa Gaangadu abi, hënseei da di limbo u di köndë kaa.

⁶Nöö hën di basia taki da mi taa: “Söö. Wë haika e. Dee soni dee i si ku dee i jei aki, nöö tuutuu soni de dë e. Nöö i sa a' futoou a de liba biga a Masa Gadu seei de kumutu. Fa i si a bi ta manda di Akaa fëen ko a dee tjabukama fëen

liba a fesiten u de ta konda soni dëen, nöö söseei a manda di basia feën ko konda dee soni dee o pasa abiti möön da i tu. Biga a kë fu dee futuboi feën musu sabi de.” Nöö sö di basia taki da mi.

⁷Nöö Masa Jesosi seei fan tu. A taa: “Mi ta ko djunsu e. Nöö di sëmbë di o ta piki dee soni dee dë a di Buku aki u dee soni o ko a bakaten, nöö di sëmbë dë hën o feni bunu a Gadu.”

Sö wë Masa Jesosi taki.

⁸Wë nöö mi Johanisi, missei piki tu taa missei si dee soni aki ku missei wojo, mi jei de ku missei jesi. Nöö de bigi da mi tee mi kai a di basia di ta lei mi de dë fesi, fu mi begi ën. ⁹Ma a taki da mi taa: “Nönö mati, na du sö e. Biga mi dë wan futuboi u Masa Gadu leti kuma i seei ku hii dee otowan fii, dee tjabukama u Gadu ku hii dee sëmbë dee ta piki dee soni dee dë sikifisikifi a di Buku aki. Nöö ja musu begi mi e. Masa Gaangadu hën wanwan nöö i musu begi.”

¹⁰Nöö hën a toona taki da mi taa: “Haika e. Dee soni dee dë a di Buku aki, de ta taki u dee soni o pasa a bakaten, nöö ja musu hoi de buta kuma wan tjubitjubi soni. Biga di ten ta zuntu u de pasa. ¹¹Nöö di sëmbë di ta du hogi, nöö be a ta du hogi nango nöömö, nöö a o si. Di sëmbë di ta libi fanafiti libi, nöö be a ta libi sö go dou, nöö a o si. Ma nöö di sëmbë di ta libi bunu a Gadu wojo, nöö be hënseei libi sö go dou tu e. Di sëmbë di dë apaiti da Gadu, nöö be a dë sö go dou.” Sö a taki da mi tefa a kaba.

¹²Nöö haika fa Masa Jesosi taki möön. A taa: “Mi o ko hesihesi e. Nöö te mi ko, nöö mi o tja paima ko paka hiniwan sëmbë kumafa i bi libi a goonliba.

¹³“Mi wë da di A ku di Z, di fosuwan ku di lasiti wan. Mi da di bigi ku di kaba u hii soni.

¹⁴“Nöö mi taki e, kölöku u di sëmbë di ta wasi ën koosu fa a ta dë limbolimbo. Biga joo feni pasi u denda go a di köndë dendum fii go njan di fuuta u di pau u di libi u teego.

¹⁵“Ma nöö dee sëmbë dee ta libi doti libi kuma dagu, ku dee sëmbë dee ta du tofu wooko ta wisi otowan, ku dee ta booko Gadu wëti a di së u manu ku mujëë, dee sëmbë dee ta kii sëmbë, ku dee ta biibi oto gadu, ku dee mindisonima, ku dee lëgëdëma, nöö dee lö sëmbë dë, de an o sa denda go a di köndë möönsö e.

¹⁶“Nöö mi Jesosi, missei manda di basia u mi faa konda hii dee soni aki da un dee sëmbë dee ta miti makandi a mi në, be un sabi de. Nöö mi wë da di Böngö u Könu Dafiti, di bakamii feën di di Buku bi taki taa o ko könu. Mi da di gaan waiti teeja di ta tja didia ko.” Sö Masa Jesosi taki.

¹⁷Nöö fa a fan dë, hën di Akaa feën ku di mujëë u di Sikafu Mii tuu ta piki taa: “Aai, Masa, ko e!” Nöö di sëmbë di ta jei di kai dë, nöö hënseei tu musu piki taa: “Aai, ko o, Masa!” Nöö ee wan sëmbë dëewata kisi i, nöö be i ko e. Hiniwan sëmbë di kë kaa, nöö be i ko tei di wata u di libi u teego u

ta taki aki. Biga di wata dë, a dë u feni söndö i paka fëen.

¹⁸Wë nöö un dee sëmbë dee ta jei dee soni dee dë sikifisikifi a di Buku aki fu ko pasa a bakaten, mi kë bai unu a soni e. Mi taki e, taa ja musu sikifi wan soni buta a liba möön leki dee soni dee dë sikifisikifi aki kaa. Biga ee i du sö, nöö Gadu o tja dee sitaafu dee dë sikifisikifi a di Buku aki ko buta a i liba tu.

¹⁹Nöö ja musu puu soni a dee soni dee dë sikifisikifi aki tu. Biga ee i du sö, nöö Gadu o puu i tu, fu

ja feni dee suti soni dee di Buku aki ta taki. Sö wan sëmbë ja o sa ko a di köndë fëen denu möönsö, nöö ja o sa feni di fuuta u di pau u di libi u teego njan möönsö tu.

²⁰Wë nöö di Sëmbë di taanpu kuma kotoigima taa dee soni aki dë sö tuu, nöö hënseei taa: “Aai, mi o ko hesihesi tuu.”

Soni antoobi, Masa Jesosi. Ko fii nöö!

²¹Söö. Wë dee sëmbë, u tapa aki e. Masa Jesosi Keesitu musu dë ku unu ku ën bunuhati. A tan sö.